

TUR RETUR

Hvordan kommer vi frem og tilbage i Region Midtjylland? Og hvordan ser fremtidens trafikale løsninger ud? Magasinet MIDT stiller skarpt på trafik.

Side 20-33

■ **Piskeris** klar til take-off, side 18

■ Få råd om psykiatri i **telefonen**, side 40

■ **Kryb** på safari i naturen, side 52

Tag bladet med hjem

midt
magasinet **midt** 01 • 11

VELKOMMEN TIL VEJLSØHUS

Vejlsohus i Silkeborg er det oplagte valg når store og små begivenheder skal fejres og vi tilbyder oplevelser, hvor naturen, unikke madoplevelser og historien indgår.

Vejlsohus historie går helt tilbage til 1903, hvor stedet blev opført som sanatorium. I dag fungerer det som kursus- og conferencecenter, populært selskabssted med lækre overnatningsfaciliteter og attraktion i samarbejde med AQUA Akvarium og Dyrepark.

Besøg os på www.vejlsoehus.dk

VEJLSØHUS
Konferencecenter

Vejlsøvej 51 • 8600 Silkeborg • Tlf. 8921 2121 • www.vejlsoehus.dk • fvc@vejlsoehus.dk

- 6 **Borgerne får ordet**
- 8 **Se film om at være patient**
- 12 **Hjalte bliver bygget op**
– med træning efter ABA-metode
- 16 **Vestjyder eksporterer opera**
- 18 **Hospitalet kommer flyvende**
– Region Midtjylland indleder
forsøg med akutlægehelikopter
- 20 **Tema: Frem og tilbage**
- 34 **Omstilling til fremtiden**
- 36 **Eva og John er
professionelle turister**
- 40 **Få råd, når psyken gør ondt**
– ny døgnåben telefonlinje
- 42 **Vrinskende vildskab i Skive**
- 48 **Få en sygeplejerske i røret på 112**
- 52 **Kryb på safari i naturen**
- 56 **Magasinet til eksamen**
- 60 **Æbler på flaske**

Faste sider:

- 4 Kære læser
- 10 Regionen kort
- 32 Den varme kartoffel
- 50 Mig og Midtjylland
- 58 Andre regioner kort
- 63 Quiz
- 64 Kryds
- 65 Vigtige numre
- 66 Kort over regionen

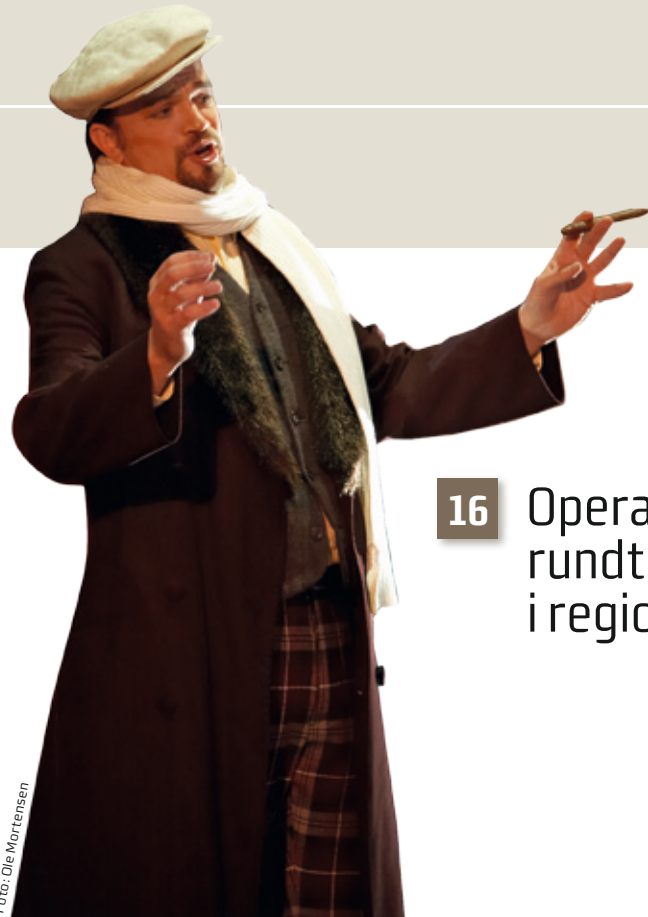

Foto: Ole Mortensen

16 Opera på rundtur i regionen

52 Krybdyrsafari

Foto: Morten DD Hansen

42 Fuld fart frem

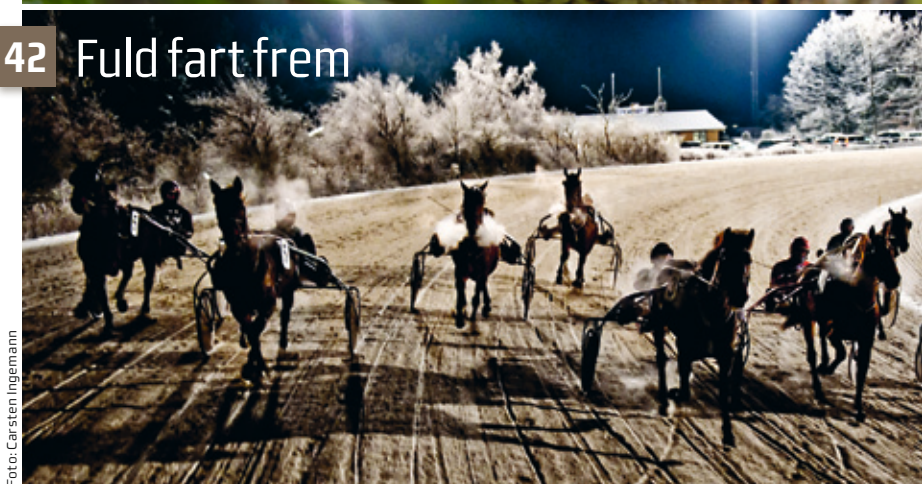

Foto: Carsten Ingemann

Af Birgitte Thingholm
Ansvarshavende redaktør

Kære læser

Flovt at tage toget?

Klokken er 6.42. Det er vinter for fuld udblæsning syd for Aarhus. Sneen prikker i huden på de mange mennesker på perronen. Vi venter alle på Oddergrisen – det lille tog, der kører mellem Odder og Aarhus. For på job skal vi jo, snevejr eller ej.

Og så er det jeg hører den samme bemærkning, som jeg også hørte forleden: »Ja, jeg plejer jo ikke at tage offentlig transport. Det er år og dag siden, jeg har kørt med toget«. Sagt med et sigende, skævt smil og i en næsten undskyldende tone. For selvfølgelig har familien en – om ikke to – biler i garagen. Og er det ligefrem lidt flovt at blive set i toget?

Lidt efter tøffer Oddergrisen ind på stationen. Og helt ærligt: Der er grund til et skævt smil. Grisen har kendt bedre dage og giver minder om tiden, da drenge gik i knæbukser og fik en iskage, hvis de var heldige. (Undskyld, Oddergris. Du, som så trofast kører i al slags vejr. Men der er en pensionsalder for os alle).

Det er helt på tide og ganske opløftende, at letbanen i Aarhus-området er ved at nærme sig realiteterne. Som Magasinet Midt beretter i dette nummer, er der udsigt til store forandringer i den kollektive trafik i Aarhus-området. Veje bliver udvidet og huse revet ned for at skaffe plads til en ny letbane fra syd til nord. På længere sigt er det regionsrådets vision, at letbanenettet udbygges, så der også kommer direkte linjer fra Skanderborg, Silkeborg, Hadsten og Randers til letbanenettet i Aarhus.

Letbanen skal være med til at få flere til at bruge den kollektive trafik. Det sparer CO₂ og giver mindre bilkaos på indfaldsvejene.

I mange udenlandske byer, jeg har besøgt, er kollektiv trafik i form af U-bahn, metro, subway en helt naturlig del af transportmønsteret. Her undskylder man ikke, at man er der. Man bruger bare muligheden – på kryds og tværs af sociale grupper. Forhåbentlig vil den nye letbane give så mange forbedringer både med hensyn til tid og komfort, at den kollektive trafik får et prestigeløft, og flere får kendskab til dens glæder. For det er da, set med mine øjne, mere givende at læse avisen eller få sig en ekstra lur end at sidde i en endeløs kø, der flytter sig med 20 km i timen. Kun for at stå ud til næste udfordring: Kampen om parkeringspladsen. ■

Læs temaside
om trafik
side 20 til 33

magasinet **midt** ■ marts 2011 ■ magasin for medarbejdere og borgere i Region Midtjylland

Region Midtjylland
Koncern Kommunikation
Skottenborg 26
Postboks 21
8800 Viborg
Tel. 8728 5000
Fax 8728 5001
www.magasinmidt.rm.dk
magasinmidt@rm.dk

Redaktion:
Kommunikationschef
Birgitte Thingholm (ansv.)
Journalist Anne Domino (red.)
Grafiker Birte Randeris
Journalist Mette Breinholdt
Journalist Jørn Gade
Fotograf Tonny Foghmar
Grafiker Sine Claudell

Se www.magasinmidt.rm.dk
for yderligere information.

Forside: Tonny Foghmar
ISSN: 1902-2743

Produktion: Grafisk Service
Tryk: Rosendahls
Annoncer: DG Media A/S, Tel. 7027 1155
Oplag: ca. 35.000

Eftertryk tilladt med tydelig kildeangivelse
Næste nummer udkommer juni 2011

midt
regionmidtjylland

GIACOMO PUCCINI'S

La Bohème

Regionsturné marts 2011

Operan
I MIDTEN

HERNING • IKAST-BRANDE • STRUER • HOLSTEBRO

www.operamidt.com

Borgerne har ordet

*Politikerne får mundkurv på,
mens borgerne fører ordet
ved Region Midtjyllands
Borgertopmøde den 5. marts 2011.*

Tekst: Anne Domino

Vi har to ører, og kun en mund, sagde den græskfødte slave og filosof Epiktet for et par tusind år siden, og afsluttede sin observation med følgende visdomsord:

– Så vi kan lytte dobbelt så meget, som vi taler.

Regionsrådspolitikerne i Region Midtjylland kommer til at leve op til Epiktets visdomsord, når der lørdag den 5. marts 2011 bliver holdt borgertopmøde i Silkeborg.

Her det nemlig borgerne, der »bruger mund«, og politikerne, der slår ørerne ud og lytter.

Temaet for topmødet er »Sundhedsvæsnet – værdier og udfordringer«. Og det er ikke kun borgerne i Region Midtjylland, der debatterer netop dette emne den 5. marts. Samtlige landets fem regioner holder nemlig borgertopmøder med samme dagsorden denne dag.

Borgernes mening tæller

Borgermødet den 5. marts er det andet af sin art i Region Midtjylland. I 2008 var 200 borgere samlet til topmøde om »Fremtidens Sundhedsvæsen«.

Regionsrådspolitikerne i Region Midtjylland ser frem til igen at mødes med borgerne for at diskutere sundhed.

– Det er altid sundt, at man som politiker sætter sig ned og lytter til borgerne. Man kan nemlig, som politiker, komme til at sidde i sin egen osteklokke, hvor man får sine informationer fra dagsordner og tunge rapporter. Så kan det være rart at få friske øjne på sagerne, siger regionsrådsmedlem Anders Vistisen (DF) i Region Midtjylland og medlem af Danske Regioners Demokratiudvalg, som står bag borgertopmøderne.

Regionsrådsmedlem Bente Nielsen (SF), Region Midtjyllands

andet medlem i Danske Regioners Demokratiudvalg, er enig:

– På borgertopmødet bliver vi som politikere mindet om, at alle de ting, som ser så komplicerede ud, når vi får dem præsenteret i dagsordener og rapporter, i bund og grund handler om mennesker og deres hverdagsliv. Sundhedsområdet ER kompliceret, og jeg siger ikke, at borgertopmøderne gør det mere enkelt. Men hverdagslivet har det med at forsvinde, når sundhed bliver til noget, der står i en dagsorden. På borgertopmødet bliver vi politikere prikket på skulderen og mindet om, at sundhedsområdet er en del af alle menneskers hverdagsliv, siger hun.

Med mundkurv

De 200 borgere, som får plads ved borgertopmødet, bliver ved mødet inddelt i arbejdsgrupper på hver

” Jeg har fået bedre indsigt i sundhedsvæsnets mange store beslutninger.

” Gennem input fra andre deltagere har jeg fået øjnene op for, hvor stort og komplekst et område sundhed egentlig er, samt hvor mange nuancer og behov der er.

” Det har været en positiv oplevelse – og jeg tror, nogle politikere har fået noget at tænke over.

” Jeg fik et indblik i, hvor svært det kan være at få taget den rigtige beslutning til gavn for alle.

” Jeg føler, at jeg fik lov til at komme med nogle holdninger, der blev hørt.

” Topmødet har skærpet min egen holdning til sundhed.

6-8 personer, som får til opgave at debattere forskellige emner.

Politikere fra regionsrådet i Region Midtjylland fungerer som ordstyrere i grupperne, men må ellers ikke blande sig i debatten.

En stor udfordring, hvis man spørger politikerne selv.

– Som et politisk engageret menneske er det en stor udfordring at tie stille under en debat. Men inden mødet må man sige til sig selv, at man ikke er inviteret med for at overbevise en masse mennesker om det, man selv mener. Man er derimod kommet for at lytte, siger Bente Nielsen.

– Det bliver svært for os, der altid har holdninger til alting, at holde mund. Særligt med det tema, der er for borgertopmøderne i år, nemlig sundhedsvæsnets værdier og udfordringer. Temaet handler meget om ideologi, så det bliver svært at tie stille, når debat-

ten bliver heftig, mener Anders Vistisen.

Begge politikere lover dog at gøre deres yderste for at holde tand for tunge.

Rapport

Debatterne, holdningerne og afstemningsresultaterne fra borgertopmødet bliver samlet i en rapport, som samtlige 41 regionsrådsmedlemmer i Region Midtjylland får til fremtidig inspiration.

Og rapporten vil blive læst med stor interesse, mener Anders Vistisen.

– Når man beder folk om at bruge en lørdag på at tale om sundhed og prioriteringer, så skylder man at sætte sig ordentligt ind i de ting, de siger. Og jeg er sikker på, at de ting, der kommer frem, kan være med til at flytte nogle politikeres syn på tingene. Ikke

partipolitisk, men i nuancerne, siger Anders Vistisen.

Bente Nielsen er enig:

– Forhåbentlig får vi nogle overraskende holdninger og idéer med os hjem. Det ville da være ærgerligt, hvis vi kun fik bekræftelser med hjem. Og her taler jeg både om positive bekræftelser om, at vi gør det rigtig godt, og negative om, at vi gør det rigtig skidt. Vi er 41 politikere i regionsrådet, og vi kan alle blive klogere. Det håber jeg, vi bliver på topmødet.

Du kan læse mere om borgertopmødet på Region Midtjyllands hjemmeside på borgertopmoede.rm.dk. Her bliver rapporten fra topmødet også offentliggjort, når den er færdig. ■

Citaterne her på siden stammer fra evalueringen af topmødet om fremtidens sundhedsvæsen i november 2008.

Bliv klogere på at være patient

Region Midtjylland har lavet en film om, hvordan man gebærder sig på et hospital.

Tekst: Anne Domino

Illustrationer: Mark Film

Besøgstid, laboratorieprøve, stuegang og mad-vogn...

Et hospitalsophold byder på en hel verden af egne begreber og en række både skrevne og uskrevne regler.

Region Midtjylland har derfor netop haft premiere på en film, der fortæller, hvordan man gebærder sig på et hospital, så hospitalsopholdet bliver så trygt og behageligt som muligt – både for en selv og for medpatienterne.

Opgaven var egentlig at lave en film, som henvender sig særligt til patienter og pårørende med anden etnisk baggrund end dansk. Men det viste sig, at især danskere, der aldrig har været indlagt på et hospital, også kan blive klogere af filmen.

– Vi har undersøgt, hvor der oftest er forskel på patienternes og hospitalspersonalets forventninger til det at være på et hospital. Og vi fandt ud af, at problematikken ikke udelukkende gælder for danskere af anden etnisk herkomst end dansk. Danskere, der aldrig har været indlagt på et hospital, har også brug for informationer om, hvordan man forholder sig, fortæller kommunikationskonsulent Rikke Ellekilde, der har været med til at lave filmen.

Stumfilm

Filmen tager eksempelvis emner som mobiltelefoni, hensynet til andre patienter i besøgstiden og forskel-

len mellem at være sengeliggende og oppegående patient under kærlig behandling.

Formatet er animationsfilm – det, vi i gamle dage kaldte tegnefilm – og det er ikke tilfældigt.

– Man kunne have valgt at lave en videofilm med »rigtige« mennesker og miljøer. Men levende videobil- leder er fyldt med en masse overflødig information, som forstyrrer det klare budskab. I en tegnefilm kan man rense billederne for irrelevant information og støj, ligesom en tegnefilm kan laves på en måde, så den også kan forstås uden lyd, forklarer Rikke Ellekilde, der blandt andet forestiller sig, at filmen kan køre lydløst på infoskærme i venteværelset hos den praktiserende læge eller på hospitalerne.

Syv sprog

Filmen bliver naturligvis også lavet i en version med lyd og med en oplysende speak, og det er planen, at speaken skal oversættes til syv sprog.

Filmen ligger på Region Midtjyllands hjemmeside rm.dk, så patienter, der skal indlægges på hospitalet, kan se filmen, inden de tager af sted.

Den tre minutter lange film er testet af både hospitalsansatte, danskere med anden etnisk herkomst end dansk og danskere med en dansk baggrund. Alle grupper er enige om, at filmen er letforståelig, informativ og indeholder de vigtigste oplysninger om det at være på et hospital. ■

■ Du kan se filmen på www.patient.rm.dk

Her er nogle af de »skuespille- re«, du kan møde i Region Midtjyllands film om at være patient på et hospital.

©Mark Film 2011

A man wearing a teal KiruSense surgical suit and cap is running on a dirt path in a park. The background is filled with lush green trees and foliage. The entire advertisement is framed by a thin red border.

Så behagelig, at du glemmer, du har den på...

KiruSense

Ren komfort - uden kompromis

Vores hightech KiruSense operationskitler er åndbare og giver samtidig maksimal komfort og hygiejne. Velkommen til en ny hverdag, hvor du ikke længere mærker dit arbejdstøj!

KiruSense operationskitler lever op til EN 13795 og håndteres ved validerede processer, der er godkendt til fremstilling af medicinsk udstyr, jf. ISO 13485. Som de eneste i Danmark leverer vi CE-mærkede operationskitler til flergangsbrug.

Ring til din konsulent på 41 91 87 05 for mere information eller for afprøvning af KiruSense operationskitler.

DE FORENEDE DAMPVASKERIER AS

www.dfd.dk

57 millioner kroner om dagen

Vidste du, at

borgerne i Region Midtjylland er de næststørste slikmunde i Danmark? Midtjyderne bruger årligt 995 kroner på chokolade kun overgået af borgerne i Region Hovedstaden, som bruger 1133 kroner på de søde sager.

Kilde: Danmarks Statistik

Region Midtjyllands samlede budget er i 2011 på 25,2 mia. kroner, hvoraf sundhedsområdet inklusive psykiatri alene tegner sig for 22,5 mia. kroner. Det svarer til, at Region Midtjylland hver eneste dag året rundt investerer over 62 millioner kroner i tilbud, service og ydelser på sundhedsområdet til de 1,25 millioner borgere, der bor i regionen. ■

Snak om angst og depression

Socialrådgiver og forfatter Karen Glistrup har skrevet en bog, der skal bidrage til samtaler mellem børn og voksne om angst og depression. Trods værkets lille omfang på 48 sider lykkes det at komme ind på de sværeste temaer om psykiske lidelser. Karen Glistrup har deltaget i utallige familiesamtaler om psykiske lidelser og andre svære emner. Samtalerne har inspireret hende til at skrive en samlet bog for både voksne og børn. Bogen henvender sig således både til ganske små børn, til større børn og til voksne. Børn kan læse den alene, eller voksne kan bruge bogen som en hjælp til at snakke med børnene. Bogen »Snak om depression og angst – med børn og voksne i alle aldre« kan købes hos PsykInfo. Se mere på www.psykinfo.dk. ■

Vidste du, at

der bor 16.368 13-årige piger og drenge i Region Midtjylland?

Kilde: Danmarks Statistik

Vidste du, at

midtjyderne gennemsnitligt fyrer 2.100 kroner af om året på tips og Lotto? Københavnerne og sjællændere bruger kun 1.500 kroner om året på spil.

Kilde: Danmarks Statistik

Vidste du, at

76.926 borgere i Region Midtjylland kan smykke sig med en studenterhue fra en gymnasial uddannelse?

Kilde: Danmarks Statistik

Hvordan har du det?

Tjahh, hvis du ikke allerede ved det, så kan du finde svaret i Center for Folkesundheds befolkningsundersøgelse »Hvordan har du det?«. Her har 30.000 borgere fra Region Midtjylland svaret på spørgsmål om deres sundhed, sygelighed og trivsel. Undersøgelsen kan eksempelvis gøre dig klogere på, hvor mange rygere vi har i Region Midtjylland, ligesom du kan se, hvor mange midtjyder der har for mange kilo på sidebenene. Undersøgelsen findes på www.centerforfolkesundhed.dk. ■

Følg regionsrådsmøderne hjemmefra

Regionsrådet i Region Midtjylland mødes cirka en gang om måneden i regionsrådssalen i Viborg. Møderne transmitteres live på Region Midtjyllands hjemmeside www.rm.dk. Du kan derfor følge med i regionsrådsmøderne hjemmefra eller fra et andet sted, hvor du har adgang til en computer. Regionsrådsmøderne foregår altid om onsdagen fra klokken 13.00. De næste tre møder bliver holdt den 23. marts, den 27. april og den 25. maj. ■

حَقِّقْ فِي الْحَصُولِ عَلَى الْمَعْلُومَاتِ

Kræv din ret på syv sprog

Den Danske Kvalitetsmodel stiller krav om, at al væsentlig information til patienter skal oversættes til relevante sprog. Region Midtjylland har derfor netop oversat de vigtigste patientrettigheder såsom tavshedspligt, tildeling af kontaktperson og sygehusvalg til de syv mest brugte fremmedsprog på regionens hospitaler. De syv sprog er tyrkisk, bosnisk, arabisk, engelsk, farsi, somali og tysk. Patientrettighederne på fremmedsprog kan findes på internetadresserne www.arabisk.rm.dk, www.bosnisk.rm.dk og så fremdeles. ■

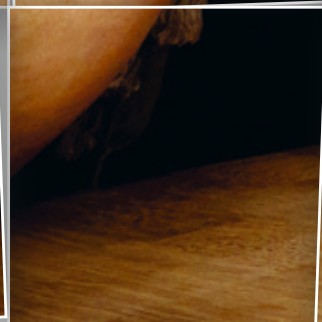
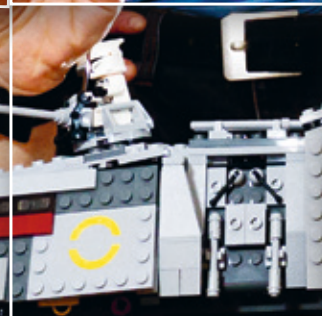
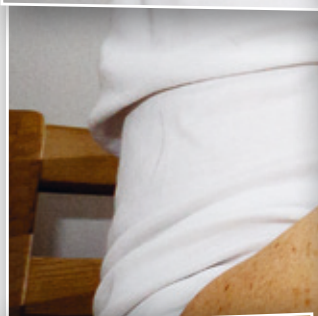
På jagt efter råstoffer

I Region Midtjylland er jagten på råstoffer igen gået ind. Der skal nemlig laves en ny råstofplan inden sommeren 2012. Råstofplanen er en plan over, hvor der skal graves efter for eksempel ler, sten og grus til for eksempel byggerier og anlæg af veje i de kommende år. Region Midtjylland får i øvrigt selv brug for store mængder råstoffer i forbindelse med byggeriet af DNV-Gødstrup. Både til selve hospitalsbygningen og til veje og parkeringspladser omkring hospitalet. Der går eksempelvis 30.000 kubikmeter grus til en kilometer vej. ■

De bygger ham op **KLODS** for **KLODS**

Tekst: Jan Hallin
Foto: Tonny Foghmar

Med træning efter ABA-metoden og et tæt samarbejde mellem familien, Norddjurs Kommune og Region Midtjylland lever ni-årige Hjalte et liv tæt på det normale trods det, at han lider af autisme.

Ivrige barnefingre kribler rundt på den imponerende lego-rumbil. Ni-årige Hjalte fortæller engageret, hvordan bilen er indrettet med lastrum, førerkabiner og kanontårne. Hjalte har selv samlet det omfattende byggesæt, der består af mere end 1000 små dele.

Skruer vi tiden seks år tilbage, er situationen en helt anden:

Hjalte er en dreng uden sprog. Han kan ikke sætte tre legoklodser sammen uden hjælp. Han er aggressiv over for sine omgivelser, smider med legetøjet og slår ud efter sine forældre, når han føler sig presset. Andre gange sidder han bare stille i et hjørne og roker frem og tilbage.

Hjalte er normalt begavet, men lider af infantil autisme. Det betyder, at han kan have svært

ved at udtrykke sig og indgå i et fællesskab med andre mennesker. Desuden har han svært ved at forholde sig til abstrakte begreber, og han glemmer nemt færdigheder, han ikke har brugt i et stykke tid.

Det er ellers ikke umiddelbart det indtryk, man får af Hjalte, når man møder ham dér ved spisebordet hjemme i Grenaa, hvor han underholder fotografen og journalisten med sit seneste nye legetøj. Han er det, som ugebladene ville kalde en succeshistorie. Men bag succesen ligger tusindvis af træningstimer.

Fokus på barnets verden

Hjaltes forældre, Heidi Bjerrum og Jess Refsgaard, har selv stået for en stor del af træningen af Hjalte i tæt samarbejde med den lokale folkeskole, SFO'en, børnehaven, Norddjurs Kommune og Region Midtjylland.

Træningen er tilrettelagt efter ABA-metoden, som er et af flere behandlingstilbud til børn med autisme.

– Vi kunne ikke se Hjalte i andre behandlingsmetoder. ABA træner barnet til at være i den verden, som barnet er født i, mens andre metoder prøver at tilpasse verdenen til barnet, fortæller Heidi Bjerrum.

Et af træningsprogrammerne handlede om at lære Hjalte at gå ►►

Et af træningsprogrammerne handlede om at lære Hjalte at gå i biografen. Det kunne han ikke til at begynde med.

INFANTIL AUTISME

Infantil autisme er en medfødt udviklingsforstyrrelse

Infantil autisme er en af flere varianter inden for autismspektrumet

Infantil autisme er kendetegnet ved begrænsninger i barnets sociale udvikling, kommunikationsproblemer og adfærdsproblemer

Børn og unge med infantil autisme er ofte mentalt retarderede

Infantil autisme kan ikke helbredes

►► i biografen. Det kunne han ikke til at begynde med.

– Lyden var for høj for hans ører, han var utryg ved mørket, og han kunne ikke forstå, at man ikke må snakke, når filmen kører, fortæller Heidi Bjerrum.

– Vi kunne selvfølgelig have valgt at sige, at så kan han ikke gå i biografen. I stedet lavede vi et program, hvor det handlede om, at han kom med i forhallen og mærkede stemningen og duften af popcorn. Så tog vi hjem igen. Næste gang købte vi en billet, men gik ikke ind og så filmen. Tredje gang så vi noget af filmen med høreværn på. Det endte med, at Hjalte kunne tage i biografen og nyde oplevelsen på lige fod med alle andre, fortæller Heidi Bjerrum.

være så tæt på et almindeligt familieliv som muligt, forklarer hun.

Heidi Bjerrum og Jess Refsgaard deler ikke længere adresse, men har trods det opretholdt et tæt samarbejde omkring deres søn. Når de ser tilbage, er de enige om, at missionen er lykkedes.

Hjalte har stadig brug for professionel støtte og træner dagligt efter et fast program, men han lever et liv tæt på det normale for en ni-årig dreng med skole, spejder og børnefødselsdage.

Tidligt i gang med at træne

Hjalte var lidt under tre år, da mistanken om autisme blev vakt. Siden blev mistanken bekræftet med en diagnose fra Børne- og Ungdomspsykiatrisk Centers afdeling i Risskov.

Heidi Bjerrum og Jess Refsgaard gik tidligt i gang med at træne efter ABA-metoden, som de fandt frem til via internettet. Begge har en baggrund som specialpædagoger, der har arbejdet med mennesker med autisme. De havde derfor de faglige forudsætninger for at gennemføre træningen på egen hånd de første år.

I børnehaven blev Hjalte tilknyttet en skærmet afdeling for handicappede børn.

– Samtidig satte vi os det mål sammen med børnehaven, at Hjalte skulle trænes op til at

kunne gå i en normal folkeskole, fortæller Jess Refsgaard.

Da Hjalte nærmede sig skolealderen, steg behovet for at få professionel støtte udefra. Efter grundigt forarbejde fik Heidi Bjerrum og Jess Refsgaard bevilget et ABA-tilbud af deres hjemkommune. Samtidig blev Hjalte skrevet op i den lokale folkeskole, Vestre Skole i Grenaa.

– De var meget åbne over for at tage ham ind. Blot ville skolelederen gerne have, at Hjaltes faste pædagog fra børnehaven fulgte med over i skolen det første stykke tid. Det endte så med at blive halvandet år, bemærker Jess Refsgaard.

ABA-team bistår træningen

Norddjurs Kommune har ikke selv et ABA-tilbud, men køber ekspertisen hos Region Midtjylland. Regionen har i samarbejde med skolen nedsat et ABA-team omkring

ABA SOM METODE

ABA er en videnskabeligt dokumenteret behandlingsmetode til børn med autisme

ABA står for Applied Behavior Analysis - på dansk: anvendt adfærdsanalyse

Behandlingen foregår som udgangspunkt i barnets normale miljø

Behandlingen foregår efter fastlagte programmer, hvor bestemte færdigheder indøves

Senere i forløbet fokuserer behandlingen i højere grad på at gå i dialog med barnet om dagligdagens udfordringer, og hvordan barnet selv kan løse dem uden støtte

Sammen med børnehaven satte vi os det mål, at Hjalte skulle trænes op til at kunne gå i en normal folkeskole.

– For os var det en ubærlig tanke ikke at kunne tage i skoven eller i biografen med Hjalte, uden at det skulle være planlagt flere måneder i forvejen. Vores familieliv skulle

De første år var hvert eneste måltid herhjemme en træningssituation, men Hjalte har jo også brug for pauser.

Hjalte. Teamet består af en pædagog fra skolen, en pædagog fra SFO'en, en supervisor fra Region Midtjylland og forældrene. Dertil kommer, at Heidi Bjerrum og Jess Refsgaard løbende har kontakt til en socialrådgiver i kommunen.

Sammen med ABA-teamet aftaler de fokuspunkter for træningen. Fokuspunkter kan være forholdet til de to mindre brødre, som han har været meget truende overfor, det kan være leg i skolen eller noget helt tredje, som der er et aktuelt behov for at træne ham i.

– Til at begynde med handlede det meget om at forhindre en negativ adfærd hos Hjalte, men det oplever vi stort set ikke længere. Nu handler træningen for det meste om at lære ham nye ting eller vedligeholde eksisterende færdigheder, fortæller Heidi Bjerrum.

En gang om måneden mødes familien med ABA-teamets supervisor. Hun har forinden læst de dagbogsnotater, som pædagogerne og forældrene har skrevet ind i et særligt skema. Desuden er hun med jævne mellemrum selv til stede i skolen for at gøre sig sine egne observationer af, hvordan trænerne og lærerne klarer indsatsen over for Hjalte.

Får støtte fra alle sider

– Det har betydet rigtigt meget, at vi har kunnet få professionel støtte til træningen. Supervisor har en viden om ABA-metoden og autisme, som vi ikke selv har, fortæller Heidi Bjerrum.

– Hvis vi har oplevet en konflikt med Hjalte, så er det betryggende, at vi kan ringe og få et godt råd til, hvordan vi tackler situationen, eller vi kan tage det op på næste møde, siger hun.

Heidi Bjerrum og Jess Refsgaard føler samtidig, at pædagogerne i teamet er med til at aflaste familien.

– De første år var hvert eneste måltid herhjemme en træningssituation, men Hjalte har jo også brug for pauser. Nu ligger det seje træk i skolen og SFO'en, mens hans hjem er hans fristed. Vi træner stadig mange situationer med ham, men det er ikke konstant, som det var før hen, fortæller Jess Refsgaard.

Ud over de professionelle medarbejdere omkring Hjalte oplever familien stor opbakning fra deres lokale miljø. Det gælder ikke mindst i skolen, hvor han er vellidt af både klassekammerater, forældre og lærere.

– Han er ikke bare en tålt gæst i klassen. Han går virkelig i 2.a, siger Jess Refsgaard med en tydelig stolthed i stemmen.

Han udvikler sig hele tiden

Heidi Bjerrum og Jess Refsgaard føler, at de har haft et godt udbytte af ABA-metoden.

– Det har været meget mere positivt at arbejde med Hjalte, end jeg tror, det ellers ville have været. Den sorg og bitterhed, man ofte

ser hos forældre til handicappede børn, har vi ikke oplevet. Vi oplever tværtimod, at han udvikler sig fra år til år, siger Heidi Bjerrum.

– Men det har også været en proces, der har krævet meget af os som forældre. Dels krævede det et stort benarbejde at få åbnet dørene de rigtige steder, og dels er ABA en metode, der kræver, at man som forældre involverer sig aktivt i behandlingen. Det er ikke nok at deltage i et par forældremøder i løbet af året. Vi forholder os til metoden hver eneste dag, siger hun.

– Hjalte bliver aldrig helbredt for sin autisme. Han vil altid have brug for en eller anden form for støtte, men han skal nok få et godt liv, fastslår Heidi Bjerrum og Jess Refsgaard.

Hjalte har allerede lagt sin plan for fremtiden. Han vil på gymnasiet, og bagefter vil han tage en uddannelse på universitetet. Hvad han lige vil læse, har han ikke besluttet endnu, men drømmen om en fremtid tæt på det normale lever i bedste velgående. ■

REGION MIDTJYLLANDS ABA-TILBUD

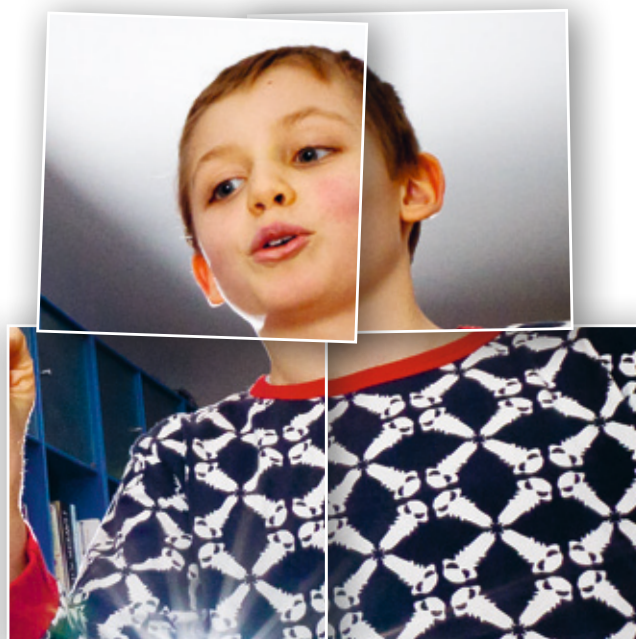
Region Midtjyllands ABA-tilbud udbydes fra Institut for Kommunikation og Handicap

Visitation til tilbuddet foregår gennem barnets hjemkommune

Tilbuddet blev startet som et pilotprojekt i Århus Amt i 2006

Efter regionsdannelsen blev tilbuddet udvidet til at dække hele Region Midtjylland

Læs mere om Region Midtjyllands ABA-tilbud på www.aba.rm.dk

Vestjysk opera er blevet en eksportvare

Operaen i Midten, der har hjemsted i Holstebro, sender i foråret *La Bohème* på turné i Danmark, og til sommer skal Hans og Grethe til Bergen.

Tekst: Anne Domino
Foto: Ole Mortensen/
Tilsted.com

Det er ikke længere kun det vestjyske publikum, der får fornøjelse af Operaen i Midten, der har base i Herning, Ikast-Brande, Struer og Holstebro kommuner.

Den vestjyske operas opsætninger af Puccini-klassikeren *La Bohème* og familieforestillingen *Hans og Grethe* bliver nu udbredt til en bredere skare.

La Bohème drager i marts på landsdækkende turné til 16 byer, mens *Hans og Grethe* til juni skal opføres på Den Ny Opera i Bergen, Norges næststørste operahus.

– Det er helt unikt for et egns-teater som Operaen i Midten, at der er international interesse for at købe en opsætning, siger en

stolt Flemming Vistisen, som er chef for Operaen i Midten.

Opera tæt på publikum

Hvis sommerferien ikke går til Bergen, så er der som nævnt også mulighed for at stifte bekendtskab med operaen herhjemme.

Operaen i Midten kommer helt tæt på – i mere end en forstand – i forestillingen *La Bohème*, der først turnerer på Sjælland og siden i Jylland.

Instruktør Pernille Elimar har valgt at lade det cafémiljø, der er en del af historien, flyde sammen med publikumsrummet. Det betyder, at dele af operaen kommer til at foregå blandt publikum.

Publikum skal ikke synge, men de vil føle sig fysisk inddraget i

handlingen, forklarer instruktøren.

– Det er bestemt ikke alle operaer, man kan gøre det med, men *La Bohème* har så meget Pariser-stemning, at det klæder musikken, siger Pernille Elimar.

Syngende egns-teater

Operaen i Midten blev stiftet under navnet Musikdramatisk Teater i 1977.

Operaen har kontor i Musikteatret Holstebro, men sætter sine forestillinger op mange steder. Ikke mindst i Herning, Ikast-Brande, Struer og Holstebro kommuner, der udgør teatrets hjemmehavn.

Operaen i Midten er en selvejende institution med status

Opera tæt på dig

La Bohème rammer Region Midtjylland i slutningen af marts.

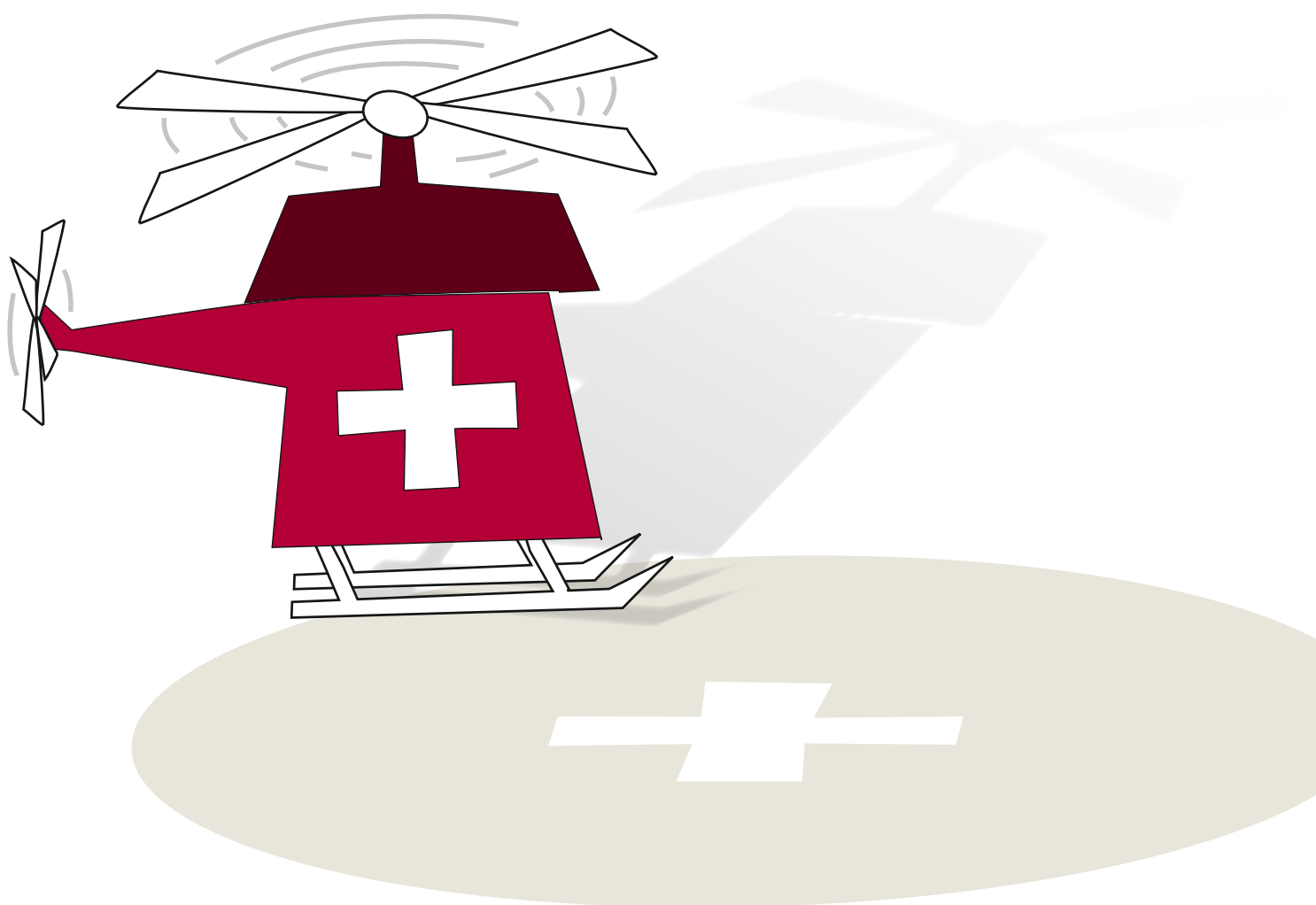
- Søndag den 20. marts, Teatersalen, Rønde Højskole, Rønde.
- Mandag den 21. marts, Morsø Teatersal, Nykøbing Mors.
- Torsdag den 24. marts, Jysk Musik og Teaterhus, Silkeborg.
- Onsdag den 30. marts, Viborg Teater, Viborg.

Læs mere på www.operamidt.com

som egnsteater. Det betyder, at operaen er støttet af de fire nævnte kommuner og af staten. Operaen har forpligtet sig til at sætte to produktioner op årligt og til at have en lokal forankring. Det udmøntede sig senest i et samarbejde med MidtVest Juniorkor i Herning, Det Kongelige Teaters Balletskole i Holstebro og Orkester MidtVest ved opsætningen af Hans & Grethe.

Region Midtjylland støtter blandt andet Operaen i Midten gennem oprettelsen af et egnsteaternetværk, der har til formål at styrke scenekunsten i regionen. ■

Et helt hospital i en helikopter

I april begynder en 13 måneder lang forsøgsordning med akutlægehelikopter i Region Midtjylland.

Hjælpen kan komme ovenfra, når forsøgsordningen med en akutlægehelikopter i Region Midtjylland og Region Nordjylland går i gang i april.

I 13 måneder bliver akutberedskabet udvidet med en døgndækkende, lægebemandet helikopter, som særligt kan komme borgerne i yderområderne til hjælp.

SOS-International stiller helikopter, pilot og ambulancebehandler til rådighed i forsøgsperioden, mens det er de to regioner, der ansætter de læger, som skal med ud at flyve.

Blandt andre speciallæge Lars Knudsen, som også er ansat som lægelig leder af forsøget.

Lars Knudsen har bred erfaring med akutmedicin, såvel fra lægebilen i Aarhus som fra forsøgsprojektet med akutlægehelikopter i Region Sjælland. Han har desuden været sektionsleder ved Luftambulancen i Sørlandet i Norge.

– Det særlige ved akutlægehelikopteren er, at den bringer hospitalet ud til patienterne. Når helikopteren er landet og patienten er ombord, så er patienten at betragte som modtaget på et højt specialiseret universitetshospital. Lige meget, hvad der herefter sker, så kan vi i helikopteren tilbyde stort set det samme, som i modtagelsen på det specialiserede hospital. Derfor får befolkningen i yderområderne med helikopteren de samme behandlingsmuligheder som folk, der bor tæt på et akuthospital, siger Lars Knudsen.

Døgndækkende

Akutlægehelikopteren får base på Flyvestation Karup, hvorfra den skal kunne lette bare fire minutter efter, at den er blevet alarmeret.

Helikopteren kan flyve fire km/ minut. Det betyder eksempelvis, at helikopteren kan nå til Samsø eller Vestkysten på omkring 35-40 minutter.

Akutlægehelikopteren kan i dagtimerne lande på marker,

sportspladser eller andre store arealer. Om natten sætter mørket begrænsninger for, hvor helikopteren kan lande. Derfor skal der etableres rendez-vous-punkter, altså oplyste landingspladser, som en ambulance kan transportere patienten til for at møde helikopteren, som derefter kan overtage transporten.

– Helikopteren vil altid – også i dagtimerne – være et supplement til kørende ambulancer og lægebiler. Der vil altid blive sendt en ambulance og en lægebil afsted samtidig med, at man sender helikopteren afsted. Og hvis ambulancen eller lægebilen når frem først, og hvis man finder ud af, at der ikke er brug for helikopteren alligevel – for eksempel fordi, patienten »kun« skal transporteres til nærmeste akuthospital, så vender helikopteren om. Helikopteren bliver skal nemlig kun bruges, når der kan være en tidsgevinst i forhold til ambulancen. Man vil aldrig sende helikopteren afsted for at transportere en patient fra Silkeborg til Aarhus, for her er der ingen tidsgevinst i forhold til at bruge en ambulance, forklarer Lars Knudsen.

Mest travlt om dagen

Region Midtjylland forventer, at helikopteren i forsøgsperioden kommer til at flyve fem timer i døgnet i gennemsnit fordelt på fire timer, mens det er lyst og en time, mens det er mørkt. Langt de fleste ulykker, hvor der er behov for akut hjælp, sker nemlig i dagtimerne.

– Vi ved, at mellem 2/3-3/4 af alle tilskadekomster sker, når folk er vågne. Og at mellem 1/3 og 1/4 af al tilskadekomst sker om natten. Til gengæld er der hjertepatienter og patienter med blodpropper hele døgnet, siger Lars Knudsen.

Flere forsøg

Det er ikke kun Region Midtjylland og Region Nordjylland, der forsøger sig med en akutlægehelikop-

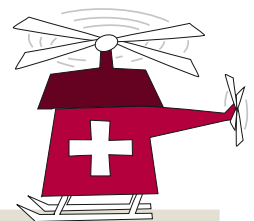
ter. Region Sjælland gennemfører i øjeblikket et lignende forsøg dog med den forskel, at helikopteren på Sjælland kun flyver i de lyse timer.

Helikopterforsøgene i de to regioner skal vise, om akutlægehelikopterberedskabet skal udvides på landsplan, og om det kan betale sig at lade helikopterberedskabet være døgndækkende.

– Det bliver spændende at se, hvor meget helikopteren kommer ud at flyve om natten. Og så bliver det spændende at se, om det gør nogen forskel, at akutlægehelikopteren i Region Midtjylland har base i en veludstyret lufthavn, hvor man i tilfælde af tåge eller dårlig sigt kan lette på instrumenter. I Region Sjælland har helikopteren base på en mindre flyveplads, hvor man ikke har mulighed for at lette på instrumenter. Her er man afhængig af, at sigtbarheden er god, fortæller Lars Knudsen.

Økonomi

Regeringen har afsat 59,6 millioner kroner af puljen til nære sundhedstilbud i udkantsområder til det 13 måneder lange forsøg med akutlægehelikopteren. Forsøgsperioden kan forlænges i to gange seks måneder. ■

AKUTLÆGEHELIKOPTEREN

- Er af typen EC 135, en to-motors turbinehelikopter, leveret af Eurocopter Deutschland. Typen er en af de mest brugte inden for politi- og ambulanceflyvning i Europa, men anvendes også til persontransport af topledere/VIPs.
- Helikopteren er 12,16 m. lang og 3,51 m. høj. Rotorbladet måler 10,20 m.
- Akutlægehelikopteren kan flyve fire km/minut
- Helikopteren skal senest være i luften fire minutter efter, at den er alarmeret.

REJSE & FLY - er lige langt

Men hvordan kommer vi frem og tilbage i Region Midtjylland? Og hvordan ser det ud i fremtiden? Det kan du læse mere om på de næste sider.

71 kilometer på jernhest

Halfdan Eika.
Innovationskonsulent i Sundheds-
planlægning i Region Midtjylland.
Bor i Hinnerup og arbejder i Viborg.

Tre dage om ugen – fra marts til oktober – svinger Halfdan Eika sig i sadlen, når han får fri fra arbejde.

Forude venter 71 km ad smukke og snørklede landeveje, inden han afmonterer cykelhjelmene i hjemmet i Hinnerup nord for Aarhus.

– Det begyndte sidste år, hvor jeg indgik et væddemål med min 15-årige søn Jakob. Min søn ville holde sig fra slik, cola og chips i et helt år, hvis jeg til gengæld gennemførte verdens største motions-cykelløb, det 300 km lange Vättern Rundan i Sverige, og smed 10 kilo, fortæller Halfdan Eika.

Nye mål

– Jeg begyndte at træne til cykelløbet i april og fandt ud af, at det var smaddersjovt. I år har jeg derfor fornyet væddemålet med min søn. Betingelserne er udvidet lidt, for i år skal vi cykle 1200 km tilsammen og bestige et bjerg, som er mere end 2700 meter højt. Det med de 2700 meter er valgt, fordi det er højere end de højeste bjerge i Norge,

og vi vil gerne læn- gere væk, fortsætter Halfdan Eika.

Hop på toget

De lange cykelture hjem fra arbejde er gode for både krop og sjæl. Halfdan Eika har smidt adskillige kilo, ligesom den mentale rygsæk bliver tømt i takt med pedalernes snurren.

– Når jeg kommer hjem, er jeg klar til at være hjemme. Man når at tænke meget på sådan en tur, fortæller Halfdan Eika.

Om vinteren holder han formen ved lige med spinning, men de første rigtige cykelture er alligevel hårde.

– Derfor cykler jeg ad en rute, der går langs med jernbanen. Så kan jeg altid hoppe på toget, hvis det bliver for meget, siger han. ■

92 kilometer bag rattet

Janne Bach Pedersen.
Specialist i analyse og finans i Region Midtjylland.
Bor i Ringkøbing og arbejder i Viborg.

Hver morgen sætter Janne Bach Pedersen sig ud i sin to år gamle limegrønne Ford Fiesta EConetic. Bilen kan køre 27 kilometer på en liter diesel.

Den slags ved Janne Bach Pedersen, for hun går meget op i brændstof-økonomi.

Foran hende ligger 92 kilometer på landevejen. Fra Ringkøbing til Viborg.

Om eftermiddagen går turen den modsatte vej.

Når dagen er omme har Janne Bach Pedersen tilbragt tre timer på landevejene og kørt 184 kilometer.

Det med tiden er det værste.

– Det går jo ud over ens fritid, når man bruger så meget tid på transport. Særligt om eftermiddagen, for jeg har det egentlig ok med at køre om morgenen. Men om eftermiddagen, da vil man bare gerne hjem, siger Janne Bach Pedersen.

Mo-bil-telefon

Tiden i bilen bliver ofte brugt på de telefonsamtaler, Janne Bach Pedersen ikke har nået i løbet af arbejdsdagen. Andre gange tænder hun for radioen og hører musik, mens bilen æder kilometervis af landevej.

– Det gode ved at pendle så langt er, at man når at koble hjernen til, inden man møder på arbejde. Og koble den af, når man kører hjem, siger Janne Bach Pedersen. – Men ellers er der absolut intet godt ved det, tilføjer hun.

Janne Bach Pedersen tager en bunke arbejde med sig hjem og arbejder hjemmefra, når det kan lade sig gøre.

Andre gange, når arbejdsdagen trækker ud, overnatter hun på et bed-and-breakfast i Viborg.

Flytteplaner

Janne Bach Pedersen er i øvrigt ikke den eneste i hjemmet i Ringkøbing, der kører langt til arbejde. Hendes mand, der arbejder for Vestas, har en del arbejdsdage i Randers.

Ægteparret krydser på det nærmeste Midtjylland for at passe deres arbejde, så planer om at rykke teltpælene i Ringkøbing op for at få kortere til arbejde er begyndt at spire i deres hoveder.

– Vores børn skal lige være færdige med deres gymnasieuddannelser, men så tror jeg også, vi flytter, forudser Janne Bach Pedersen. ■

47 skridt til arbejde

*Jens Glud.
Pedel i Region Midtjylland.
Bor og arbejder i Viborg.*

Højre, venstre, højre, venst...

Jens Glud når næsten ikke at komme op i fart på den korte tur mellem hjem og arbejdsplads. 47 skridt bliver det til.

Om foråret og om sommeren uden overtøj, for det kan slet ikke betale sig at bøvl med knapper og lynlåse for den korte tur.

– Det tager under et minut. Måske nærmere 30 sekunder, fra jeg låser min hoveddør, til jeg står på min arbejdsplads. Jeg skal bare lige over vejen, fortæller Jens Glud, som sikkert bliver misundt af mange for sin korte vej til arbejde.

– Til gengæld kan alle kollegerne følge med i, om jeg har glemt at slå græsset eller om min havelåge trænger til at blive malet, siger han.

Den ulempe er dog til at leve med.

Ældre dame i garagen

– Mange tror, at jeg bor i en tjenestebolig – altså at huset hører til jobbet, fordi det ligger så tæt på. Men det gør det ikke. Jeg havde huset, før jeg fik jobbet, fortæller Jens Glud, der i øvrigt foretrækker at bevæge sig rundt til fods, når han skal noget.

– Jeg går altid rundt, hvis jeg kan komme afsted med det, siger han.

I garagen ved hjemmet i Viborg står der ellers både en cykel og en bil.

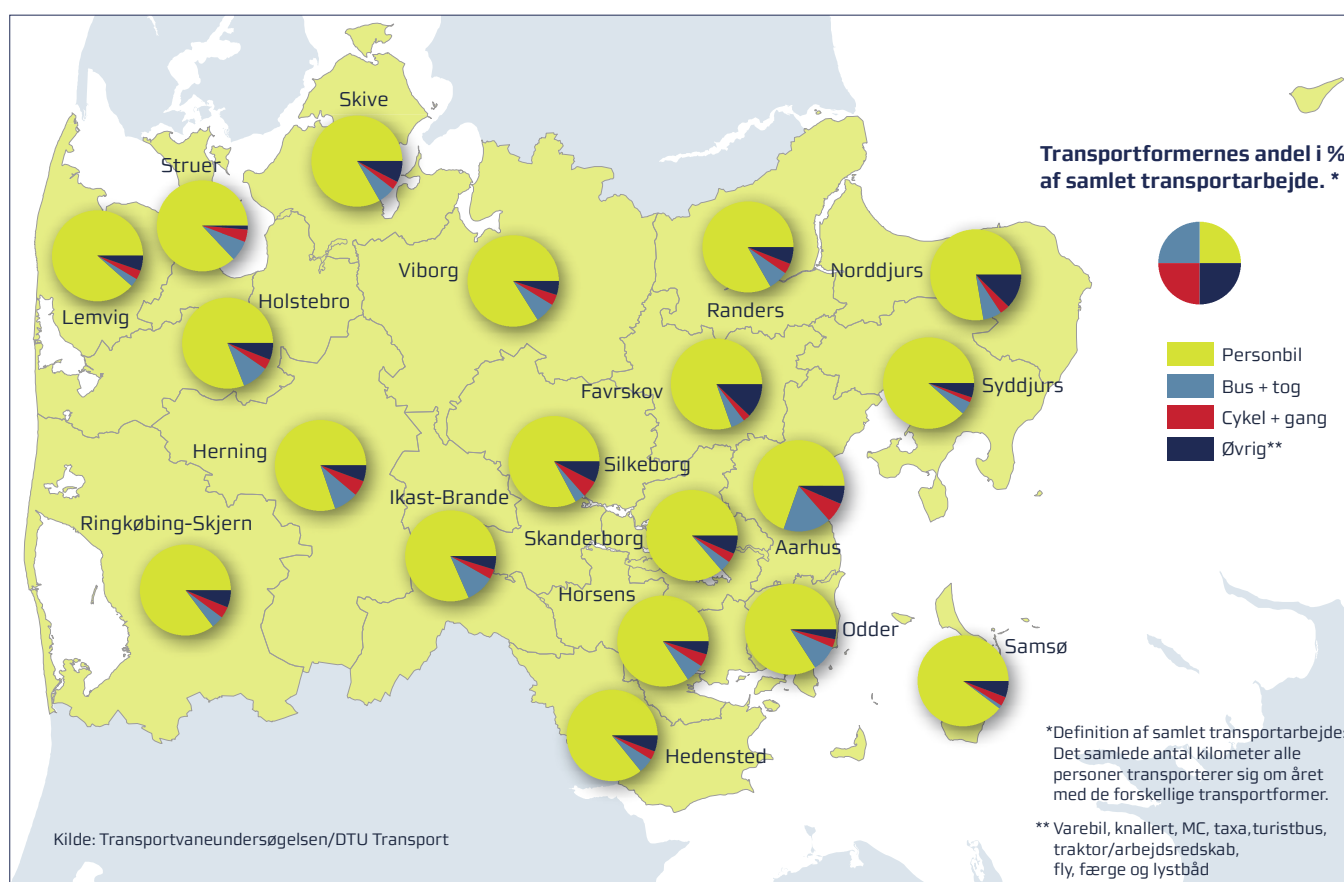
Cyklen bliver luftet på de lidt længere ture, mens bilen, en nydelig ældre dame med skønne, svungne former, kun kommer ud ved særlige lejligheder.

– Min bil er en sort Corvette Stingray fra 1969. Den kører tre km på literen og kommer kun ud om sommeren. Hvis jeg skal langt, tager jeg toget, fortæller Jens Glud. ■

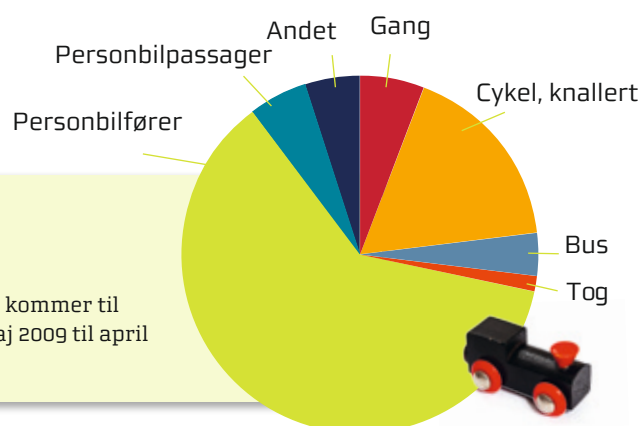
Travle cykelsmede

Cykelsmedene har mest at lave i Aarhus! Aarhusianerne hopper oftere på cyklen end borgerne i de øvrige dele af Region Midtjylland. På figuren herunder kan du se, hvilke transportmidler vi vælger, når vi skal på indkøb, til fritidsaktiviteter, på familiebesøg og alt det andet. Kort sagt: Det samlede antal kilometer alle personer transporterer sig om året med de forskellige transportformer. ■

Ud og hjem

Her kan du se, hvordan borgere i Region Midtjylland kommer til og fra arbejde. Undersøgelsen omfatter perioden maj 2009 til april 2010 og er udarbejdet af DTU Transport. ■

Ønskeseddel:

Den Regionale Udviklingsplan fra 2008 indeholdt fem anbefalinger til staten om fremtidige investeringer på trafikområdet i Region Midtjylland.

En fast forbindelse over Kattegat

Kattegatkomitéen arbejder på, at folketinget tager en principbeslutning om forbindelsen i 2011 eller 2012, så forundersøgelserne kan gå i gang.

Udvidelse af motorvej E45 fra Randers til Kolding

Udvidelsen mellem Skærup og Vejle Nord er vedtaget i Folketinget. Udvidelsen forventes at være færdig i 2015. Der er pt. ikke planer for resten af strækningen.

Højklasset vej/motorvej mellem Viborg og Aarhus

Der er gennemført en økonomiundersøgelse af projektet, og Folketinget har reserveret 25 mio. kroner til en VVM-undersøgelse.

Motorvej mellem Herning og Holstebro

Folketinget har besluttet, at motorvejen skal bygges. Der skal nu laves VVM-undersøgelse.

Letbane i Aarhus-området med mulighed for senere udbygning

Folketinget har afsat 700 mio. kroner til etablering af første etape, altså ruten Odder-Aarhus-Aarhus Nord-Grenaa. Det forventes, at de første letbanetog vil køre i 2015.

Vidste du, at

borgerne i Region Midtjylland gennemsnitligt pendler 19,5 kilometer til arbejde?
Landsgennemsnittet er 19,1 kilometer.

Kilde: Danmarks Statistik

Vidste du, at

der findes knap 200 kilometer motorvej i Region Midtjylland?
45 kilometer i Vestjylland og 152 kilometer i Østjylland.

Kilde: Danmarks Statistik

Vidste du, at

der findes 493.007 biler i Region Midtjylland?

Kilde: Danmarks Statistik

Letbanen er sat på skinner

Tekst: Anne Domino
Visualiseringer:
Arkitektfirmaet C.F. Møller
Kort: Cowi A/S

Der kommer altid - et letbanetog - og en pige til... Sådan kan østjyderne begynde at nyne fra 2015.

Hvis alt går efter planen, sættes de første letbanetog i drift på strækningen Odder-Aarhus-Grenaa om bare fire år.

Letbanen skal lette trafikken gennem Aarhus og til og fra byens nordlige og sydlige forstæder. Ja, faktisk helt så langt som fra Odder og Grenaa til Aarhus Syd og Aarhus Nord.

Nye boligområder på vej

- Der er rigtig mange arbejdspladser i både den nordlige og den sydlige del af Aarhus. Dertil kommer planer om nye, store boligområder i for eksempel Lisbjerg og Elev i nord og i Malling, Beder og Tranbjerg i syd. Derfor bliver der brug for effektive trafikforbindelser fra syd til nord og omvendt i fremtiden, siger Henrik Brask Pedersen,

afdelingschef i Miljø, Teknologi og Infrastruktur i Region Midtjylland.

Direkte forbindelse

Undersøgelser viser, at kun cirka 20 procent af de daglige pendlere fra omegnskommunerne arbejder i det centrale Aarhus, hvor den kollektive trafik har sit knudepunkt.

Op mod hver fjerde pendler til Aarhus Nord og cirka hver syvende til Aarhus Syd.

Vil man benytte kollektiv trafik fra omegnskommunerne til arbejdspladserne i Aarhus Nord eller Syd, kræver det i dag et skift fra tog eller regionalbus til bybuser.

Med letbanen bliver der direkte forbindelser fra eksempelvis Odder, Tranbjerg og Viby til Aarhus Nord. Og tilsvarende direkte forbindelser fra Grenaa over eksempelvis Hornslet, Skødstrup og Lisbjerg til Aarhus Syd.

Samtidig får de cirka 240.000 indbyggere i Aarhus en hurtig forbindelse mellem de nordlige og sydlige dele af byen.

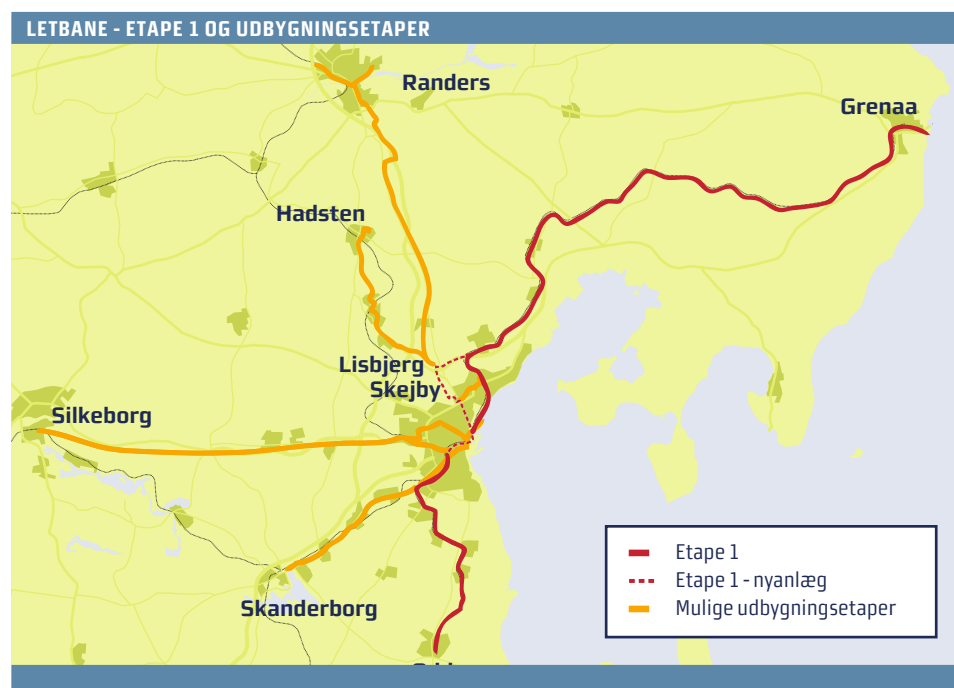
Kom hurtigt frem

En tur fra banegårdspladsen til Århus Universitetshospital, Skejby, tager i dag 22 minutter med bussen. Med letbanen kommer turen ned på 18 minutter.

Letbanen kommer til at køre cirka hvert 5. minut i myldretiden.

Ærgrelser over, at man ikke nåede bussen og nu skal vente 20-30 minutter på den næste, bliver med letbanen en saga blot. Her tager man bare den næste.

- En letbane er med sin høje frekvens af afgange en meget overkommelig transportform. Man behøver ikke forholde sig til en køreplan. Letbanen kører nærmest hele tiden, akkurat som man kender det fra et metrosystem, forklarer Henrik Brask Pedersen og tilføjer:

**Trafikken til, fra og gennem
Region Midtjyllands største by,
Aarhus, får et gevaldigt løft fra
2015, hvor de første letbanetog
efter planen bliver sat i drift.**

– Mon ikke det vil få mange til at droppe besværet med at finde parkeringsplads og i stedet tage letbanen?

Tog i midterrabbatten

Størstedelen af letbanens skinner er allerede lagt. Grenaabanens og Oddergrisens skinner er klar til brug. Stationerne på de to baner skal dog ændres, så højden på perronerne passer til de nye letbanetog. Den del af letbaneprojektet står Region Midtjylland for. Det er nemlig planen, at Region Midtjylland, der i dag driver Odderbanen, fremover også skal drive Grenaabanen.

– Region Midtjylland har engageret sig i projektet, fordi det berører Odderbanen og Grenaabanen. Men regionen har også stor interesse i at understøtte udviklingen i regionens største by, Aarhus, forklarer Henrik Brask Pedersen.

Letbanens rute gennem Aar-

hus, en strækning på cirka 12 kilometer fra Kongsvang i syd til Elev i nord, skal forsynes med skinner og trinbrætter eller perroner. Den del af udgiften tager staten og Aarhus Kommune sig af.

De nye skinner og perroner skal efter planen placeres i midterrabbatten eller langs med det eksisterende vejnet.

Letbanetog er lidt smallere end almindelige tog. Og selv om det kan lyde svært at få plads til to sæt skinner, trinbræt eller perroner i en smal midterrabbat, så kan det faktisk godt lade sig gøre.

Planer om udbygning

Letbaneprojektet, der binder Grena, Aarhus og Odder sammen, er bare første etape af et vidtforetaget net af letbaner, hvis det står til politikerne i Region Midtjylland.

– Den Regionale Udviklingsplan indeholder en række visioner for, hvordan Region Midtjylland ser ud

i 2030. Planen lægger op til, at letbanenettet udbygges, så der også kommer direkte linjer fra Skanderborg, Silkeborg, Hadsten og Randers til letbanenettet i Aarhus, fortæller Henrik Brask Pedersen.

Som nævnt er der tale om visioner, som, hvis de opfyldes, ligger et stykke ude i fremtiden. Men visionerne er der, og et enigt regionsråd vil arbejde for, at de bliver til virkelighed. ■

LETBANER

Vi kender letbaner fra byer som Strassbourg, Bruxelles, Lyon, Rostock, Kassel, Bergen og Mulhouse.

Et letbanetog kører op til 70 km/t i byerne og op til 100-120 km/t uden for bymæssig bebyggelse.

Prisen på en billet til letbanen kommer til at svare til billetprisen til bus eller tog.

På letbanens centrale strækning, fra Aarhus H langs havnen og Randersvej til Skejby, er der planer om 14 stop.

Hede ønsker om en fast forbindelse

Tekst: Anne Domino
Illustration: DSB

Eftermiddagskaffe i Herning, en times shopping i Aarhus og aftensmad i København? Det lyder som et hæsblæsende program, men i 2025 kan det snildt lade sig gøre, hvis ønsket om en fast forbindelse over Kattegat går i opfyldelse. Region Midtjylland arbejder målrettet for en fast forbindelse mellem Jylland og Sjælland.

Den faste forbindelse indgår i regionens udviklingsplan, og Region Midtjylland er medinitiativtager til Kattegatkomitéen, som bliver sekretariatsbetjent af Region Midtjylland i samarbejde med Aarhus Kommune.

Jens Kampmann, tidligere trafik- og miljøminister, er formand for komitéen, der i øvrigt består

af repræsentanter fra kommuner, erhvervsliv, faglige organisationer, uddannelsesinstitutioner og regioner.

– Og komitéen er altså IKKE, som mange tror, et »jysk bondeop-rør«, som kun består af jyder. Både erhvervsfolk og borgmestre fra Sjælland har sæde i komitéen, for på Sjælland er man faktisk også meget interesseret i en fast forbindelse over Kattegat, fortæller formanden, Jens Kampmann.

Kattegatkomitéen består lige nu af 20 jyder, 17 sjællændere og en enkelt samsing.

Milliardinvestering

En fast forbindelse over Kattegat blev i begyndelsen af mange

betragtet som et luftkastel, som aldrig lader sig realisere.

Alene prisen på omkring 80 mia. fik mange til at ryste på hovedet, for hvordan i alverden skulle Danmark kunne få råd til det?

– Men det er faktisk slet ikke planen, at staten skal finansiere broen. Kattegatkomitéen går efter en Storebæltsmodel, så byggeriet finansieres ved hjælp af statsgaranterede lån og brugerbetaling. Beregninger viser, at lånet kan betales tilbage i løbet af 25 år, hvis man opkræver det, der svarer til prisen på den billigste fægebillet over Kattegat, fra de bilister, der benytter broen, forklarer Jens Kampmann.

I Kattegatkomitéen forestiller man sig altså, at en tur over Kattegat kommer til at koste 495 kroner, hvis man kører i egen bil.

– Det lyder måske umiddelbart dyrt, men man sparer jo også en del brændstof i forhold til, hvis man skulle køre ned over Fyn for at krydse Storebælt, samtidig med at der er en stor tidsgevinst, siger Jens Kampmann.

Højhastighedstog

Prisen på en togbillet over Kattegat bliver formentlig væsentlig

Region Midtjylland arbejder målrettet for en fast forbindelse over Kattegat til gavn for blandt andet erhvervsliv, turisme, kultur, uddannelse og miljø.

billigere, ligesom der planlægges med højhastighedstog, så turen fra for eksempel Aarhus til København eller fra Horsens til København kan gøres på én time. Altså noget hurtigere, end hvis man krydser broen eller tunnelen i bil.

– Man kunne forestille sig, at den faste forbindelse går fra området omkring Hou i Østjylland, krydser Samsø og ender på Røsnæs ved Kalundborg. Det er en strækning på 40 kilometer – eller det, der svarer til to gange Storebælt, fortæller Jens Kampmann.

Det tog ti år at bygge Storebæltsforbindelsen, men siden da har man samlet mange erfaringer med så store trafik anlæg, ligesom den tekniske udvikling er gået stærkt.

Derfor forventer man at kunne bygge en fast forbindelse over Kattegat på bare syv år.

– Idéen er, at man lægger arbejdet med at bygge forbindelsen over Kattegat lige efter, at arbejdet med at projektere og bygge den faste forbindelse over Femernbælt er afsluttet. På den måde kan man udnytte de erfaringer og kompetencer, som er oparbejdet, forkla- rer Jens Kampmann.

Den faste forbindelse over Femernbælt planlægges at være klar til brug i 2018. Og hvis arbejdet med at bygge en fast forbindelse over Kattegat går i gang umiddelbart derefter, så kan man sende de første tog og biler over forbindelsen i 2025.

Hurtig beslutning

Kattegatkomitéens formål er at få folketinget til at træffe en principbeslutning om en fast forbindelse over Kattegat for herefter at sætte en tilbundsgående undersøgelse i gang. Siden idéen blev lanceret for snart fire år siden, har der fra pressens side været stor bevågenhed omkring forbindelsen.

I det hele taget oplever komitéen en stadig større opbakning til projektet. Jens Kampmann har deltaget i en række møder, bl.a. har han haft møder med trafikordførerne fra alle partier. Komitéen har også arrangeret konferencer både i Jylland og på Sjælland for at udbrede idéen.

Foreløbig har det ført til, at regeringens sammen med forligspartierne fra trafiktaften 2009 har sat en strategisk analyse i gang, hvori en fast Kattegatforbindelse indgår. Denne analyse forventes

færdig i 2013. Men Kattegatkomitéen mener, at dette arbejde skal fremskyndes, så der kan blive truffet en principbeslutning i folketinget allerede i 2011 eller 2012.

– Vi har haft et møde med transportminister Hans Christian Schmidt (V), og han er meget positiv over for at fremskynde beslutningen, hvis der ligger et tilstrækkeligt beslutningsgrundlag, siger Jens Kampmann.

En metropol

Sikkert er det, at der er store perspektiver i en fast forbindelse. Med kun én time mellem Danmarks to største byer, Aarhus og København, bliver det muligt at arbejde på Sjælland og bo i Jylland – eller omvendt. For turister vil en fast forbindelse betyde, at et ophold i København let kan kombineres med en endagstur til Vesterhavet.

– En fast forbindelse vil medføre, at Danmark hænger sammen som én metropol med kort rejsetid mellem byer og videnscentre, hvilket vil være en vækstdriver for hele landet, siger Jens Kampmann. ■

■ Du kan læse mere om Kattegatkomitéen og Kattegatforbindelsen på www.metropol-danmark.dk

BUSSENERNE

ruster op

Tekst: Anne Domino
Foto: Midttrafik

Før i tiden skulle passagererne i X busserne, der binder Region Midtjyllands større byer sammen, selv sørge for underholdningen på de lange busture.

Men nu er X busserne blevet forsynet med gratis internetadgang, strømudtag og tv-skærme, der viser nyheder og trafikmeldinger.

Den tid, man tilbringer i bussen, skal nemlig kunne bruges til noget. Uanset om man vil læse lektier, surfe på internettet, se nyheder eller sove, forklarer Mikael Laustsen, som er forretningsudvikler for X bus konceptet.

– Vi kalder det »tid for dig selv i ekspresfart«. En rejse med X bus skal være en lille tids-lomme, hvor passagererne får tid til at slappe af, arbejde eller surfe på nettet. Alt sammen ting, man ikke kan gøre, hvis man kører i sin egen bil. Vi håber, at vi på den måde kan gøre det endnu mere attraktivt at tage bussen, forklarer Mikael Laustsen.

Gevinster

X busserne forbinder hele Jylland med 22 ruter, der kører ekspres mellem de større byer.

14 af ruterne går gennem Region Midtjylland, så man for ek-

sempel kan komme fra Randers til Herning eller fra Ringkøbing til Aarhus uden alt for mange forstyrrende og tidskrævende stop.

Og jo, indrømmet! Det tager længere tid at komme frem og tilbage med X bussen, end det gør at køre i sin egen bil.

Til gengæld kan man udnytte tiden i bussen på formål, der ikke kan lade sig gøre, hvis man selv sidder bag rattet.

– Og så er der jo en række andre gevinster ved at benytte kollektiv trafik. For eksempel de miljømæssige. Man udleder mindre CO₂, når man rejser med bus. Hvis bare man er syv kunder i en bus, så er det bedre for miljøet, end hvis de hver især havde taget deres egen bil. Der er også et økonomisk aspekt i at tage bussen. Man slipper for at holde bil. Og om vinteren slipper man for at skrabes forruden fri for is og sne...

– Men det vigtigste argument er nok, at man kan bruge transporttiden fornuftigt. Og det forsøger vi nu at skabe nogle gode rammer for, siger Mikael Laustsen.

Billet til mere

Fremtiden er kun lige begyndt, når det handler om udviklingen af X busserne.

I øjeblikket kører der for eksempel forsøg med individuelle skærme på sædet foran hver enkelt passager. På skærmene kan man surfe på internettet, se nyheder eller hente informationer om, hvor langt bussen er nået i forhold til sit bestemmelsessted.

Det skal være attraktivt at køre langt med bussen i Region Midtjylland, så nu er der blevet installeret gratis internetadgang og tv-skærme med nyheder og trafikinformation i X busserne.

På tegnebrættet ligger planer om, at det skal være muligt at downloade film, bøger eller musik til favorable priser, når man har indløst billet til en rejse med X bus.

– Og så sker der jo løbende en opdatering af vores busser i takt med, at de bliver skiftet ud. Hver gang vi indsætter en ny bus, så er det med borde, aircondition, behagelige sæder, tonede ruder, toiletter og strømudtag, fortæller Mikael Laustsen.

Pendlerbus

X bus konceptet har traditionelt været forbeholdt længere strækninger mellem større jyske byer. Men nu satser Midttrafik, der driver X bus, også på pendlere på kortere strækninger.

Et godt eksempel er rute 901X mellem Silkeborg og Aarhus Nord. Ruten, der har seks daglige afgangse fordeling på morgen- og eftermiddagstimerne, havde premiere i januar og er kommet godt fra start.

– Der har dagligt været cirka 30 passagerer med på morgenturene og 35 på turene om eftermiddagen, hvilket er ganske tilfredsstillende for en nystartet rute, siger Mikael Laustsen.

Den nye rute betyder, at en rejse mellem Silkeborg og eksempelvis Århus Universitetshospital, Skejby, tager cirka 55 minutter. Det er 20-30 minutter hurtigere end de øvrige tog- og busforbindelser på samme strækning. ■

PERSONALEKONSULENTEN

Få en orientering inden for din personlige stil, procesorienterede emner og retligt orienterede emner.

Undervisere

- Virksomhedskonsulent Torsten Karlsson, Human-House A/S, Risskov
- Chefkonsulent Steen Ballegaard, KL's Juridiske Kontor.

Målgruppe

Løn- og personalekonsulenter samt HR-konsulenter.

Tid og sted

Den Kommunale Højskole i Grenaa.

Start modul 1: 7. marts.

NB! Få ledige pladser.

LØN- OG PERSONALE – GRUNDKURSUS

Få den nødvendige viden om den korrekte administrative sagsbehandling og de grundlæggende regler om løn- og ansættelsesforhold.

Undervisere

- Chefkonsulent Nanna Kolze, Forhandlingssekretariatet, KL
- Chefkonsulent Niels Nørby Pedersen, KL's Personalejuridiske Kontor
- Konsulent Susan Jannsen Brandt, Forhandlingssekretariatet, KL.

Tid og sted

Den Kommunale Højskole i Grenaa

den 22.-24. marts.

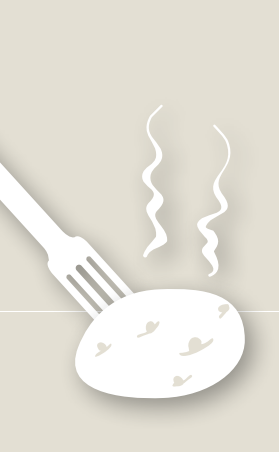
RING til chefkonsulent Leif Fris Petersen på 8779 6307
– hvis du har spørgsmål om tilmelding.

SKRIV til til koordinator Hanne Frey på hf@cok.dk.
– hvis du har spørgsmål til kurserne.

LÆS MERE OG TILMELD DIG
på www.cok.dk

Den varme kartoffel

Region Midtjyllands folkevalgte forholder sig til et aktuelt emne

Ønsker er der mange af på det trafikale område, men hvad ser politikerne som det allervigtigste? Vi har spurgt fire medlemmer af regionsrådet.

Tegning: Erik Bach Andersen

Hvad er vores største udfordring på det trafikale område lige nu?

**Jørgen Nørby (V),
Lemvig**

Letbane i Aarhus, en Kattegatbro som knytter Region Midtjylland sammen med Østdanmark og fleksibel kollektiv trafik i yderområderne uden store, tomme busser. Er det en udfordring eller en »varm kartoffel« så stor, at den er næsten umulig at sluge? En region i balance kræver, at det (også) er attraktivt at bo i Vestjylland og på Djursland. Et velfungerende sundhedsvæsen og gode uddannelsesinstitutioner er betingelsen herfor. Derfor skal vi have hurtige og smidige buslinjer til uddannelsesinstitutionerne og fleksible teletaxaer til at dække det øvrige transportbehov. Herved skabes der mulighed for vækst og udvikling i hele regionen – og dermed økonomisk grundlag for både letbane og Kattegatforbindelse. Og så er den varme kartoffel pludselig blevet en »gourmet-kartoffel«. ■

**Poul A. Christensen,
(Uden for parti), Holstebro**

Den største udfordring for regionen er at få udarbejdet en plan for en overordnet vejstruktur i regionen. Strukturen skal, udover færdiggørelsen af motorvejen fra Aarhus over Silkeborg og Herning til Holstebro, omfatte en forbedret vejføring mellem Holstebro, over Viborg og Randers til Grenaa. Og videre herfra til Aarhus, så vi får fuldendt regionsringen. Vi skal have bedre vejforbindelser mellem Skive og Herning, Ringkøbing og Herning, Viborg og Aarhus samt Lemvig og Holstebro. En Kattegatbro og en ny motorvej ned gennem Jylland, der også binder Viborg og Silkeborg nærmere sammen. Endelig bør hovedvej A 11 fra nord til syd i den vestlige del af regionen opgraderes. ■

**Flemming Knudsen (S),
Aarhus**

Gode veje og transportmuligheder er en forudsætning for, at regionen hænger sammen og fortsat kan udvikle sig positivt. Det er også vigtigt, at forbindelserne til resten af landet og til nabolandene bliver udbygget, så de kan klare et øget transportbehov. Vi skal derfor have: En fast forbindelse over Kattegat til hurtigtog og biler, en højklasset vej/motorvej mellem Aarhus og Viborg og udvidet motorvej E45 mellem Kolding og Randers til seks spor. Det er de 3 største udfordringer på det trafikale område, men det, der haster allermost, er den faste forbindelse over Kattegat. Desuden kunne jeg pege på: Fortsat udbygning af letbanesystemet i den østlige del af regionen, elektrificering af jernbanenettet, så vi i højere grad bliver koblet på den tyske jernbanestruktur samt motorvejen Herning – Holstebro N. ■

**Michael Thomsen (SF),
Herning**

Jeg har for nylig været en tur i København i bil med min familie. Det var meget tydeligt, at der er store kapacitetsproblemer på motorvejen fra Aarhus til Fredericia. Noget, der skal løses både af hensyn til erhverslivet og pendling. En Kattegatforbindelse og en ny hærvejsmotorvej er for mig derfor kun et spørgsmål om hvornår og ikke om det skal være. Men min vigtigste prioritering lige nu er alligevel letbanen i Aarhus med en udvikling der medtager Silkeborg. En hel masse menneskers daglige pendling vil blive kraftigt forbedret, ligesom det vil styrke den kollektive transport, hvilket jeg ser som et must i tæt befolkede områder. ■

2011- 2012 Omstilling

Et flertal i regionsrådet i Region Midtjylland bestående af Socialdemokraterne, SF, Det Radikale Venstre og Poul A. Christensen (uden for parti) indgik i januar forlig om besparelser og omstillinger for 192 mio. kroner i 2011 stigende til 455 mio. kroner i 2012 og årene fremover. Poul A Christensen trak sig senere fra forliget, men flertallet bestod.

Omstillingsplanen bygger på tanken om at samle enheder, så regionen kan løse sine opgaver med færre ressourcer. Samtidig skal øget anvendelse af telemedicinske løsninger, omlægning til ambulatant behandling, hvor det er muligt, og kortere indlæggelsestider sikre, at pengene rækker længere, uden at det går ud over kvaliteten.

Her på siderne kan du se nogle af hovedpunkterne i forliget.

- Århus Universitetshospital, Skejby og Århus Universitetshospital, Århus Sygehus fusionerer og får fælles ledelse og administration.
- Regionshospitalet Viborg og Regionshospitalet Silkeborg fusionerer og får fælles ledelse og administration.
- Fødsler samles på regionens fem akuthospitaler, nemlig Århus Universitetshospital, Skejby, Regionshospitalet Viborg, Regionshospitalet Randers, Regionshospitalet Herning og Regionshospitalet Horsens.
- Det skønnes, at der skal nedlægges cirka 1200 stillinger fordelt på både sundhedspersonale og ansatte i administrationen i Region Midtjylland.
- En pulje på 10 mio. kroner skal styrke og udvikle sundhedstilbud helt tæt på borgerne. For eksempel til etablering af sundhedshuse og til hospitalsbehandling i borgerens eget hjem.
- Holstebro får et sundhedshus. I lighed med de allerede planlagte sundhedshuse i Grenaa og Skive skal sundhedshuset i Holstebro rumme praktiserende læger og kommunale sundhedstilbud. Sundhedshusene kan også indeholde ambulatorier, hvor borgerne på faste tider kan møde læger eller jordemødre fra nærmeste akuthospital.

til fremtiden

Der nedlægges gradvis medicinske senge på hospitalerne i hele Region Midtjylland. Det sker i takt med, at flere patienter bliver behandlet ambulant.

I 2012 vil der således være:

40 færre senge på Århus Universitetshospital
30 færre senge på regionshospitalerne i Viborg og Silkeborg

12 færre senge på Regionshospitalet Grenaa
18 færre senge på Regionshospitalet Ringkøbing.

Hertil kommer lukningen af yderligere 23 senge fordelt på regionens hospitaler.

Fra 2013 reduceres antallet af senge på medicinske afdelinger på regionens hospitaler med yderligere 22-25 senge.

Den gradvise reducere af medicinske senge falder godt i tråd med meldingerne fra regeringens rådgivende udvalg på sundhedsområdet, der forudsætter, at antallet af medicinske sengepladser i hele landet er reduceret med 20 procent i 2018.

Regionshospitalerne i Ringkøbing og Grenaa opretholder deres akutklinikker og ambulante funktioner svarende til det lokale behov. De medicinske senge bliver lukket, og patientbehandlingen bliver flyttet til andre hospitaler.

Friklinikken i Ringkøbing flytter til Silkeborg, og de kirurgiske aktiviteter, som foregår på hospitalet i Ringkøbing i dag, flyttes til andre matrikler inden for Hospitalsenheden Vest.

Livsstilscentret og Friklinikken, der i dag har til huse på regionshospitalet i Brædstrup flytter til Silkeborg.

I psykiatrien sammenlægges Uddannelsesafdelingen i Risskov med andre uddannelsesafdelinger, ligesom Klinisk Biokemisk Laboratorium på Århus Universitetshospital Risskov fusioneres med Klinisk Biokemisk Laboratorium på Århus Universitetshospital, Århus Sygehus. Psykiatrien bidrager desuden med en række rationaliseringer på afdelingsledelser i forbindelse med sammenlægning af afdelinger, produktivitetsforbedringer og mindre ressourceanvendelse til administration.

Flere afdelinger, der i dag er placeret på forskellige hospitaler, fusionerer.

De urologiske afdelinger på regionshospitalerne i henholdsvis Randers og Horsens fusionerer og flytter til Århus Universitetshospital, Skejby.

Øre-, næse- og halsafdelingerne på Regionshospitalet Viborg og i Hospitalsenheden Vest fusionerer og samles i Hospitalsenheden Vest.

De klinisk immunologiske afdelinger på Regionshospitalet Viborg og i Hospitalsenheden Vest fusionerer og samles på Århus Universitetshospital, Skejby.

De klinisk mikrobiologiske afdelinger på Regionshospitalet Viborg og i Hospitalsenheden Vest får fælles ledelse. ■

Eva og John er turist-

Udrustet med madkurv, solbriller og korte bukser rykker to »spioner« fra Alexandra Instituttet ud i det midtjyske turistlandskab for at se, hvordan almindelige turister opfører sig.

Tekst: Søren Bloch
Foto: Hjerl Hede, Labyrinthia og Jørn B. Hede

For langt de fleste er en tur med Hjejleåbådene på Silkeborgsøerne, et besøg på Hjerl Hede, i Labyrinthia eller i Daugbjerg Kalkgruber forbundet med ferie og afslapning.

Men for Eva Bjerrum og John Simonsen er det arbejde. De to er henholdsvis innovationschef og innovationsspecialist på Alexandra Instituttet i Aarhus, og de beskæftiger sig med, hvordan vi mennesker indretter os. Både på arbejdet og i fritiden.

Så når familier fra ind- og udland besøger én af de mange attraktioner i det midtjyske område, lister Eva og John sig diskret ud og blander sig med mængden.

Deres opgave er at iagttage og registrere, hvordan turisterne gebærder sig.

Hvorfor går de for eksempel den ene vej frem for den anden? Hvordan er samspeilet mellem børn og voksne? Bruger turisterne aktiviteterne som de er tænkt? Er der steder, hvor turisterne kommer i vildrede? Hvilke ting, går de hurtigt forbi? Og er gæsterne sammen under hele besøget, eller deler de sig op?

Turister på afveje

– Ved blot at observere, kan vi opdage mange nye ting. De, der driver turiststederne, ved fra spørgeskemaundersøgelser en masse om, hvor turisterne kommer fra, og hvad de umiddelbart synes om stedet. Men skemaundersøgelser er kun nogle generelle betragtninger om turisternes helhedsindtryk, forklarer Eva Bjerrum.

Et spørgeskema siger eksempelvis ikke noget om, hvordan turisterne oplever de forskellige aktiviteter på attraktionen. Eller om de i stor stil går den forkerte vej, når de kommer ind på et turiststed. Eller om de går forbi seværdigheder, fordi de simpelthen ikke opdager dem. Eller om de tror, at en tur gennem en seværdighed er overstået på en halv time, mens det i virkeligheden tager flere timer,

– Turiststederne har en meget god fornemmelse af, hvad turisterne siger. Men de ved ikke så meget om, hvad turisterne rent faktisk gør, siger Eva Bjerrum.

ER

Vi blev bekræftet

- Al information om vores publikum er vigtig. Jeg sidder lige med 300 spørgeskemaer, som vores gæster har udfyldt sidste år. Stort set alle siger, at de er tilfredse, og det er jo dejligt. Men også unuanceret, og vi får ikke et billede af, hvad gæsterne egentlig spørger efter. I den forbindelse er observationerne mere givende. Vi blev blandt andet bekræftet i, at vores publikum søger ro og fordybelse. Af samme grund har vi nedtonet aktiviteter, som kunne forstyrre oplevelsen.

Peder Kristensen, Hjejlebådene

- Vi går på opdagelse og lærer af det, vi ser, fortæller John Simonsen.

- Og af det, vi ikke ser, tilføjer han.

For det er lige så vigtigt at lægge mærke til ting, som ikke er der. Og som måske kan være med til at gøre den samlede oplevelse bedre.

- Det kunne f.eks. være et sted, hvor børnene kan lave noget for sig selv, mens de voksne slapper af i rolige omgivelser, siger han.

Hat og blå briller

Eva og John går efter autentiske situationer og giver sig aldrig til kende over for turisterne.

- Hvis vi afslører os selv, begynder gæsterne at ændre adfærd. Og så kan vi ikke bruge observationerne til noget, forklarer de.

Eva og John holder derfor masken og lader fuldstændig som om, de er helt almindelige turister.

Det kan nogle gange være en udfordring, for de har ikke børn med, og de følges ikke med andre.

Desuden har de behov for at skrive deres observationer ned, mens de endnu er friske. Ellers kan de ikke huske dem.

- Jeg sætter mig for eksempel og lader som om, jeg er ved at skrive et postkort, fortæller Eva.

Og det er blot én af metoderne til at holde sig skjult. En anden kan være at lade som om, man er ved at sende en sms eller at skrive dagbog i hånden.

- Faktisk var der engang en turist, der sagde til sin familie, at hun også ville til at skrive dagbog igen, siger Eva, som åbenbart har illuderet dagbogsskriver så godt, at det har inspireret andre.

Over for personalet på attraktionerne kan det dog være svært at forblive anonym. Flere har bemærket, at Eva og John er lige lovlig flittige gæster. Over for dem har de to spioner derfor ind imellem afsløret deres sande identitet.

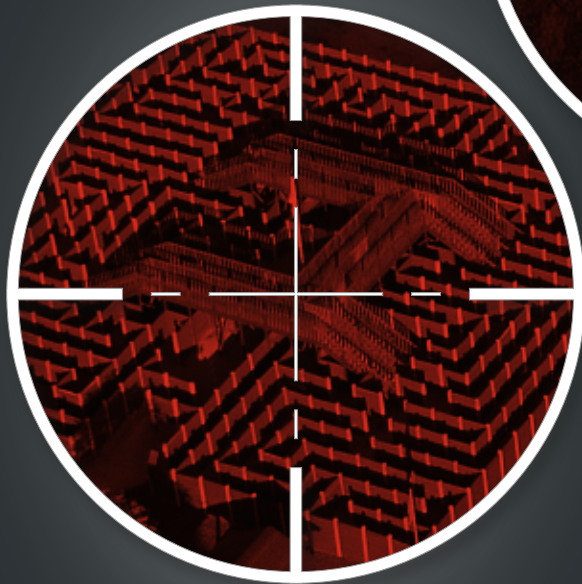
Altid lidt udenfor

Selv om Eva Bjerrum og John Simonsen har arbejdet med deres metode i mange år, er de overraskede over, ►►

Folk gider ikke spørgeskemaer

- Jeg tror ikke, at folk gider spørgeskemaer. Og når de udfylder dem, er alting bare godt, så det kan man ikke rigtig regne med. Eva og Johns observationer giver et mere ærligt billede, for folk ved jo ikke, at de bliver observeret. Der var ingen, der opdagede de to fra instituttet.

Anker Jepsen, Daugbjerg Kalkgruber

Et mere ærligt svar

- Alexandra Instituttet er kommet med noget nyt. De har både gået rundt og småsnakket med gæsterne og observeret deres adfærd, og vi har fået forslag til forbedringer. Det er min opfattelse, at analysen er mere ærlig og grundig end de traditionelle spørgeskemaundersøgelser. Dem kan man til en vis grad få de svar ud af, man gerne vil have.

Liselotte Jensen, Labyrinthia

►► hvor meget man kan sige om turisters adfærd blot ud fra nogle simple observationer.

- Man kan få meget ud af at være opmærksom og undrende observatør. Hvis jeg bare var turist, ville jeg ikke opdage de ting. Gennem vores arbejde har vi skærpet vores opmærksomhed på menneskers adfærd, siger Eva.

- Ja, vi har været påhæng til andres oplevelser. Vi har været igennem de samme oplevelser, som turisterne, men med observatørens blik. Vi har prøvet at

Lært publikum at kende

- Vi har fået et andet billede af vores gæster, end vi normalt får gennem spørgeskemaer. Fordelen ved at observere publikum er, at de ikke er bevidste om, at de bliver observeret. De er sig selv.

Gitte Behr, Hjerl Hede.

fare vild i labyrinten eller at stå med et lys i bunden af kalkgruben med flagermusene flyvende om ørerne, fortæller John.

Men selv om de to professionelle turister har deltaget i oplevelserne, så er de alligevel altid lidt udenfor. Mens turisterne er optaget af flagermus er Eva og John nemlig optaget af turisterne. ■

SJOVERE AT VÆRE TURIST

Evas og Johns observationer afføder forslag til ændringer af aktiviteter og idéer til nye tiltag, der gør det sjovere at være turist. De kan også give input til nye måder at markedsføre sig på, så turiststederne kan nå endnu flere turister.

ALEXANDRA INSTITUTTET

Alexandra Instituttet er en almenyttig virksomhed, der arbejder med it-forskning i praksis. Region Midtjylland er blandt instituttets medlemmer.

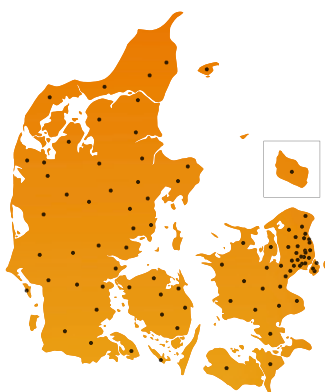
Inspiration til et bedre arbejdsmiljø

Få besøg af rejseholdet i 2011

Gratis temamøder for offentlige arbejdspladser om:

- Fra stress til trivsel
- Gode trivselsprocesser
- Forebyg mobning
- Job & krop – forebyg smerter i muskler og led

Viden
God praksis
Værktøjer

Vi har besøgt flere end 250 offentlige arbejdspladser over hele landet i 2010. Skal vi besøge din arbejdsplads i 2011?

Læs mere om rejseholdet og de nationale kampagner fra Videncenter for Arbejdsmiljø på

arbejdsmiljoviden.dk/rejseholdet

Rejseholdet og kampagnerne er en del af Videncentrets styrkede indsats rettet mod offentlige arbejdspladser. Indsatsen er besluttet som led i trepartsaftalen mellem regeringen, KL og Danske Regioner samt LO, FTF og AC i 2007.

Ring 78 470 470 når psyken gør ondt

Tekst: Anne Domino

Ny rådgivningstelefon tilbyder borgere i Region Midtjylland hjælp, råd og vejledning i akutte psykiatriske krisesituationer.

Hjælpen er nu ikke længere end en telefonopringning væk, hvis man som borger i Region Midtjylland står i en akut psykiatrisk krisesituation.

Ved årsskiftet åbnede regionen en døgnåben rådgivningstelefon, hvor borgere kan søge råd og vejledning, når psyken gør ondt.

Telefonen bliver besvaret af sygeplejersker med lang erfaring fra arbejde i psykiatrien.

Rådgiverne yder ikke behandling over telefonen, men de kan lytte, vurdere og vejlede om, hvor man kan henvende sig for at få hjælp. Både her og nu og på længere sigt.

Tilbuddet om vejledning gælder også for pårørende til psykisk syge og andre, der har behov for råd og vejledning om akutte psykiatriske problemer.

Og noget tyder på, at der er behov for telefonen. Det første opkald kom bare to en halv time efter, at telefonlinjen var åbnet, nemlig klokken 02.37 natten til den 1. januar.

Døgn- og regionsdækkende

I løbet af den første måned ringede telefonen mere end 200 gange, og opkaldene kommer fra borgere i hele regionen.

– Langt de fleste opkald kommer fra mennesker, der oplever en forværring i deres psykiske lidelse. Mange ringer om aftenen eller om natten, hvor de har brug for at snakke med en sundhedsfaglig person om de symptomer og tilstande, de oplever, fortæller Eva Rossette Byakika, souschef på Psykiatrisk Modtagelse i Risskov

og projektleder for etableringen af rådgivningstelefonen.

– Det kan for eksempel være en person med depression, som sidder derhjemme og kommer i tvivl om, om depressionen nogensinde letter. I den situation kan det være godt at tale med en sundhedsfaglig person, der kan vejlede om, hvordan og hvornår medicinen begynder at virke, og hvad man selv kan gøre. Ofte er det ting, som personen har hørt før, men ved mange psykiske sygdomme opstår der også koncentrations- og hukommelsesbesvær, og derfor kan det være nødvendigt at få noget gentaget, forklarer Eva Rossette Byakika.

Overblik

Rådgiverne på den psykiatriske døgntelefon yder som nævnt ikke

behandling, men de har overblik over hvilke tilbud, såvel regionale som kommunale, der findes i regionen.

– Vi har overblik over samtlige regionale tilbud inden for psykiatrien og har indsamlet data om langt de fleste kommunale tilbud, som findes i Region Midtjylland. Det kan for eksempel være de mobile udrykningsteams, der findes i nogle kommuner eller et regionalt tilbud i nærområdet. Nogle gange kan det også være relevant at gøre en borger opmærksom på, at der findes en lokalafdeling af for eksempel Depressionsforeningen eller Angstforeningen i lokalområdet, siger Eva Rossette Byakika.

Rådene fra den psykiatriske døgntelefon vil på den måde ofte have karakter af en vejledning til,

hvordan man kommer videre, og hvor man kan søge egentlig behandling. Altså en slags hjælp til selvhjælp.

– En gang imellem handler det også om, at vi sammen med borgeren finder ud af, hvad der er galt. Og at vi hjælper til med at vurdere, hvad en vagtlæge kan hjælpe med her og nu, og hvad det er, borgeren skal opsøge sin praktiserende læge for at bede om hjælp til på lidt længere sigt. Den slags samtaler kan godt tage tid, men vi er trænede i at stille de rigtige spørgsmål og foretage en vurdering, fortæller Eva Rossette Byakika.

Den døgnåbne psykiatriske telefon i Region Midtjylland er et tre-årigt forsøg finansieret af satspuljemidler. ■

Fuld fart frem

5

CUSTOM

Sygeplejersker rykker tættere på

– Vi kan berolige og hjælpe, når borgerne ringer efter hjælp.

Tekst og foto: Jørn Gade

Goddag. Det er Susan. Jeg er sygeplejerske på AMK-Vagtcentralen. Du har ringet. Din datter er syg. Er hun ved bevidsthed ...?

Telefonerne kimer. Der bliver talt i telefon med bekymrede borgere og stillet spørgsmål til makkeren på den anden side af senalet af skærme. Men al samtale foregår roligt, mens beskederne og informationerne flyder frem og tilbage i højt tempo.

Vi er på Akut Medicinsk Koordinerings Vagtcentral, AMK-Vagtcentralen i Skejby, hvorfra ambulancer, lægebiler og sygetransporter til hele Region Midtjylland disponeres.

Men ud over det kølige, logistiske overblik, som skal sikre hurtig hjælp, og at de mest akutte patienter får ambulancen først, så har vagtcentralen også et hold sygeplejersker, ambulancereddere og en læge, som over telefonen hjælper dem, der har ringet 112 efter hjælp.

En varm linje

– Hej, det er Susan. Jeg er sygeplejerske på AMK. Du har ringet... Står eller sidder hun? ... Er hun vågen? ... Har hun ondt? ... Hvor godt kender du hende? ... Du er naboen ... Er der flere til stede?

Samtalen drejer sig om en 33-årig kvinde, som Susan Langkilde vurderer har en blodprop i hjertet. I løbet af samtalen når hun at rådføre sig med sin kollega, som har styr på, hvor den tilkaldte ambulance er. Susan Langkilde kan derfor afslutte samtalen med et:

Sygeplejerske Merete Schøffell holder kontakten til borgeren, som har ringet op. Ude på skadestedet føler den pårørende sig knap så magtesløs.

112

– Ambulancen er fremme om få minutter.

Hastegrad

De sundhedsfaglige medarbejdere står blandt andet for at hastegradsvurdere 112 opkaldene. De skal være med til at sikre kvaliteten og styre ressourcerne i regionens ambulanceberedskab, så de mest syge får hjælp først.

Samtidig kan de sundhedsfaglige medarbejdere vejlede og berolige den syge eller den syges pårørende, mens hjælpen er undervejs.

Ordningen har fungeret siden november 2009. De sundhedsfaglige medarbejdere får elektronisk besked fra politiets alarmcentral, når et opkald vedrører sygdom, og ringer derefter op til dem, som har behov for hjælp. Ordningen udvides den 1. maj i år, så samtlige 112-opkald, der vedrører sygdom, fra starten af opkaldet får en sundhedsfaglig person med på linjen.

En beroligende stemme

Den næste opkald gælder en ung mand, som har taget nogle piller. Det er

DE TYPISKE OPKALD HANDLER OM:

Hjertestop
Blodpropper
Kramper
Bevidstløshed
Astmatilfælde
Fødsler
Forgiftninger
Kunstige hofter, der går af led
Slagsmål

den unge mands mor, der ringer op. Hun er ikke til stede hos sønnen, men har hørt fra ham, at han har taget en overdosis af piller.

Ud over en ambulance er politiet på vej, idet man vurderer, at der kan være tale om et selvmordsforsøg, hvor der måske kan blive behov for en psykiatrisk tvangsindlæggelse.

– Det sker, at personer med ondt i livet tager en overdosis piller for bagefter at komme i tvivl og ringe efter ambulancen. Så forsøger vi at holde samtalen gående og spørge til, hvad de har taget. Og giver råd om, hvad de eventuelt selv kan gøre i den akutte situation, indtil hjælpen når frem. Vi har alle typer nødstilfælde. Og ud over den rent sygeplejefaglige hjælp er vi også den menneskelige faktor, som søger at berolige den person, der har kaldt op. Vi kan tale, berolige og hjælpe, forklarer Susan Langkilde, da hun har lagt røret på igen.

Hjertemassage over telefonen

– Ved hjertestop, som ikke er ualmindelige, kan vi for eksempel fortælle en pårørende, hvordan man giver hjertemassage. Jo før et menneske med hjertestop genoplives, jo bedre går det. Derfor er det godt, at så mange mennesker har mobiltelefoner i dag. Med telefonen i hånden kan de få forklaret, hvad de skal gøre hvornår og hvordan. Det hjælper heldigvis mange, fortæller Susan Langkilde og gør en pause:

– I går ringede en mand op for at sige tak for vores hjælp netop i forbindelse med hans kones hjertestop. Han var glad for vores hjælp, men hun overlevede desværre ikke.

Susan Langkilde vurderer, at hun inden for de seneste fire dage har ydet »telefonisk hjertemas-sage« to-tre gange.

Den bedste arbejdsplads

Før Susan Langkilde begyndte som AMK-sygeplejerske, arbejdede hun på en intensivafdeling. Hun har også arbejdet på et kardiologisk laboratorium, hvor man modtager patienter med blodpropper i hjertet.

Denne aften er hun på vagt sammen med Connie Cassar og Merete Schøffell, som begge har lang faglig erfaring med akutte situationer.

– Vi har med vores erfaringer inden for forskellige akutte afdelinger ofte stået med de pårørende og oplevet deres afmagt og behov for støtte, siger Connie Cassar.

Alle tre sygeplejersker er godt tilfreds med miljøet på vagtcentralen – og de har dyb respekt for disponenterne jongleren rundt med ambulancerne, så de når hurtigt frem til de mest syge.

– Der er en rigtig god stemning, også selv om der ofte er travlt, og selv om opkaldene handler om liv og død. Jeg tror, det er den bedste arbejdsplads, fordi vi gør så stor en forskel, siger Merete Schøffell. ■

KVALITET I UDTRYKNING

Det er ikke den enkelte medarbejder på AMK, der skønner behovet for akut ambulance. Vurderingerne foregår ud fra strukturerede medicinske kriterier fastlagt af Dansk Indeks.

Anne Hjernøe

Bopæl: Aarhus

Hvorfor har du slået dig ned der, hvor du bor?

Jeg er født og opvokset i Aarhus og elsker byen og området. Når man rejser så meget som jeg gør, er det genialt at have en fast og forholdsvis uforanderlig by at vende tilbage til. Uanset hvor meget verden forandrer sig, eller jeg selv forandrer mig, så er Aarhus altid den samme by. Lige tilpas i størrelsen til, at man kan gå fra den ene ende af byen til den anden. Omgivet af skov, så man i løbet af ingen tid er omgivet af natur, og så er Aarhus en havneby, og jeg kan ikke leve uden at se havet.

Hvad kendetegner det sted/den egn, hvor du bor?

Aarhus er en lillebitte storby, hvor man altid møder nogen, man kender, når man går gennem gaderne. En by, hvor de fleste af mine venner og familie bor. En by omgivet af skov og strand.

Hvad er din yndlingsplet i Region Midtjylland?

Moesgård Skov og Strand. Jeg elsker hav og skov, især på dage, hvor der ikke er for mange andre mennesker, der går i vejen. Moesgård Skov er stor nok til, at man kan gå sig selv meget træt, før man kommer ud på den anden side, og havet er der bare noget smukt og meditativt over.

Hvad er dit yndlingsspisested i Region Midtjylland?

Tapasbaren CanBlau i Aarhus er mit yndlingsspisested. Her flokkes de gode, små spanske retter, og vinen flyder i en lind strøm. CanBlau er forholdsvis nyåbnet, og Aarhus har skreget på et sted med så dygtig en kok som Jimmy Holm. Jimmy laver tapas, som man gør det i Spanien, han har evnerne og erfaringen, er en super dygtig kok og har arbejdet på nogle af de bedste restauranter i Spanien. CanBlau er min anden spisestue, og jeg spiser der helst en gang om ugen eller mere. Og jeg er altid positivt overrasket, når jeg går der fra.

Hvad er dit yndlingsudflugtsmål i Region Midtjylland?

Den Økologiske Have i Odder.

Hvilken kendt midtjyde – død eller nulevende – vil du fremhæve og for hvad?

Marie Christensen, som er leder af Den Økologiske Have i Odder. Vi fik idéen til at lave en afdeling af »Årstidernes« »Haver til maver« i efteråret, og allerede nu har hun fået rykket så meget på det hele, at skolehaverne bliver etableret i løbet af foråret. Jeg er vild med folk, der kan træffe en beslutning og få gjort noget ved tingene i stedet for at snakke om det. Jeg hader stilstand.

Hvis du bare kunne sende regningen videre, hvad ville du så forære Region Midtjylland?

Lige nu er jeg, i samarbejde med »Årstiderne« og »Den Økologiske Have« i Odder, i gang med at etablere nogle skolehaver, der hedder »Haver til maver«, for skolerne i bl.a. Odder Kommune. Her vil syv skoleklasser og en børnehave få mulighed for at blive undervist i dyrkning, biavl, naturen, skoven, marken og i madlavning over bål. Vi går ikke i dybden med brændenældesuppe og brændte snobrød, men lægger vægt på, at børnene skal lære at lave ordentlig mad af gode økologiske råvarer. Mad, som de kan lave til deres familier, når de kommer hjem. Jeg synes, det er et af de vigtigste projekter, jeg nogensinde har været involveret i. Vi skylder vores børn, at de får nogle gode kostvaner. At de lærer, hvor råvarerne kommer fra, og hvad vores natur er for en størrelse. Jeg ville ønske, at alle kommuner i Region Midtjylland ville gribe chancen og lave »Haver til maver« for deres skoleklasser.

Hvad kunne efter din mening gøre Region Midtjylland til et bedre sted at bo?

At alle kommuner etablerede »Haver til maver«, så vores børn kunne blive undervist i dyrkning, madlavning og naturen. På den måde vil vi skabe nogle børn og unge med et kendskab til gode råvarer og madlavning, og som samtidig har respekt for og kendskab til den natur, der omgiver os. ■

Anne Hjernø, 41 år

Kendt som tv-kok i blandt andet AnneMad og Frilandshaven.

Har tidligere arbejdet som madskribent for magasiner, dagblade og forlag.

Forfatter til seks kokebøger, blandt andre Politikens bog om Familiemad, Politikens Syltebog, Politikens bog om Tapas og Politikens bog om Kryddersnaps.

Ud over jobbet som tv-kok og kokebogsforfatter laver Anne Hjernø også foodstyling, kulinarisk teambuilding, holder foredrag og underviser i kokekunst.

Krybdyrjagt på fire ben i skovkanten

Det kribler og krabler derude, så brug en af forårets solskinsdage på at gå på firbenejagt.

Tekst og foto:
Morten DD Hansen

Når marts bliver til april, og solen titter frem i syd-vestenvinden, er det tid til at gå på jagt efter små krybdyr med det noget intetsigende navn, firben.

Firben er jo ikke specielt usædvanligt i dyreverdenen, og krybe gør de egentlig heller ikke.

Firben løber faktisk meget stærkt, og kommer man tæt på, er det helt tydeligt, at firbenet er en øgle. Det har skæl og hornplader, en tvedelt tunge og klør på fødderne. I gamle dage kaldte man da også firbenene for øgler, men af en eller anden mærkelig grund vandt ordet firben indpas i officielt sprogbrug. Lidt synd og meget misvisende.

Op på fars hånd

Når man skal på firbenejagt, skal man opsøge steder, hvor der bliver

meget varmt, men hvor der stadig er masser af skjulesteder.

Firben er bange for ræve, musvåger, krager og mennesker og skal hurtigt kunne komme af vejen i en fart.

En skovkant er derfor et rigtig godt sted at gå på firbenejagt, og så skal man have hørelsen med sig.

Naturligvis kan man sagtens opdage dyrene, når de piler af sted, men i de fleste tilfælde hører man dem, når de rasler igennem det visne løv. Og så skal man være hurtig: Ned på knæ, en hånd ned 10-15 centimeter bag dyret for at gelejde det i den rigtige retning, som er... op på den anden hånd, hvor det gerne vil sidde, hvis man bare opfører sig pænt.

Man må aldrig nogen sinde gribe fat i et firben, for så taber det halen, og det er et trick, som det

skal have lov til at gemme, til det virkelig brænder på.

Almindelige firben

Der findes to arter af firben i Danmark, og begge findes i Region Midtjylland. Det almindelige firben, som tidligere blev kaldt skovfirben, er det lille. Det er normalt brunligt og uden de store kontraster, og hovedet virker lidt spidst. Arten føder levende unger, hvilket giver en vis fleksibilitet i valget af levested. Hvis der er tilpas varme, tørre steder til solbadning og skyggefulde steder med masser af bænkebidere, regnorme, larver ►►

Hos markfirbenet er hannen det smukke køn. Han klæder sig i strålende grønt, mens hunnen er mere farveløs i beige og brune farver.

Man må aldrig nogen sinde gribe fat i et firben, for så taber det halen, og det er et trick, som det skal have lov til at gemme, til det virkelig brænder på.

►► og andet guf, skal der nok være almindelige firben til stede.

Sjældne firben

Markfirbenet er langt mere krævende. Det lægger nemlig æg, og disse æg kræver enormt meget varme for at udvikles, både inde i moderen, og når de er blevet lagt.

Markfirbenet er derfor på jagt efter varme, sandede skrænter, hvor solen bager ind fra april til september. Sådanne lokaliteter er blevet stadigt sjældnere her i kongeriget, og markfirbenet har derfor været i kraftig tilbagegang. Markfirbenet træffes dog stadig i kystnære områder, på bane-skråninger, i gamle grusgrave og lignende steder, hvor der er åbent terræn i kuperede omgivelser .

Op på fars hånd!

Men forsigtigt, forsigtigt, så firbenet ikke bliver forskrækket!

En juvel

Sammenlignet med de almindelige firben er markfirbenet særdeles farvestrålende. Hanner i yngle-drugt er pragtfuldt farvede i grønt og lilla, mens hunnerne blot er kraftigt mønstrede i brune nuancer. Mest iøjnefaldende er dog, at markfirbenet er en ordentlig

krabat. Det kan blive over 20 centimeter langt, og hovedet er meget kraftigt. Markfirben egner sig ikke rigtig til at have på hånden. De bider og er generelt sure, så de egner sig bedst til at blive betragtet på afstand.

God jagt! ■

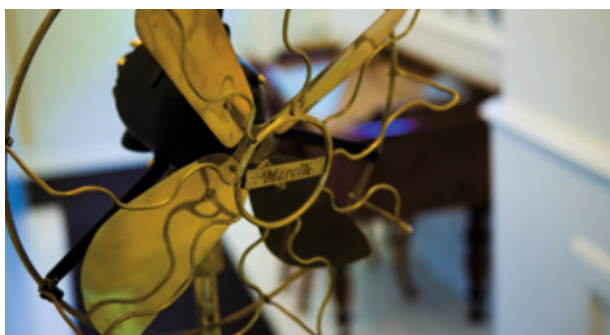

Konferencer og møder i Danmarks skønneste natur Forestil dig at holde mødet lige her!

Man kan sige meget om Niels Bugges Kro & Hotel, men noget stort conferencecenter - det er vi altså ikke. Til gengæld er vi et spændende alternativ med vel nok Danmarks bedst beliggende mødelokaler. Her har I muligheden for at holde jeres konference, ledelsesmøde eller gruppemøde i fred og ro - midt i Dollerup Bakker.

Pavillonen ved kroen - med udsigt over Hald Sø - er det perfekte sted for konferencen eller produktpræsentationen. I spiser i de hyggelige lokaler på Niels Bugges Kro, kun 2 min. gang fra pavillonen. Kroen er kendt vidt omkring for kulinariske oplevelser i særklasse. Der er mulighed for at leje alt teknisk udstyr, og I er velkomne til at medbringe eget udstyr. Der er internetadgang, flipover og overhead i lokalet.

Konferencepakke:

Frugt - formiddagskaffe med morgenkager - frokostbuffet eller Lunch tallerken - eftermiddagskaffe med f.eks. hjemmebagt kage - 3 retters aftenmenu i restauranten. Pris pr. person ved min. 10 personer/mødelokale 10 personer. KUN 650,- Excl. drikkevarer.

Tillæg for morgenmad: hjemmebagt brød, smør, ost, rullepølse og marmelade; 75,- pr. person.

Ønsker I overnatning?

Så glæd jer til en god nats søvn på et af landets mest unikke hoteller: Niels Bugges Hotel. Læs meget mere på www.nielsbuggeskro.dk

NIELS BUGGE

KRO · HOTEL · ANNEKS

Ravnsbjergvej 69 · Dollerup · 8800 Viborg · Tlf. 8663 8011 · www.nielsbuggeskro.dk

734 meninger

om Magasinet MIDT

Læserundersøgelsen af Magasinet MIDT er slut, og nu giver redaktionen sig til at tygge på de 734 svar.

Magasinet MIDT har været til eksamen!

Region Midtjyllands fælles borger- og medarbejdermagasin er blevet målt, vejret og kommenteret af 734 personer. Deltagerne i læserundersøgelsen er rekrutteret gennem magasinet, på intranettet og på Region Midtjyllands hjemmeside.

De mange data fra undersøgelsen er blevet analyseret af det eksterne bureau, Par no. 1, som kort før deadline på dette nummer af magasinet præsenterede resultaterne fra undersøgelsen for redaktionen.

Overordnet er deltagerne i læserundersøgelsen godt tilfredse med Magasinet MIDT. Eksempelvis angiver 80 procent deres overordnede vurdering af magasinet som god eller meget god.

Læserundersøgelsen har også affødt hundredevis af kommentarer til Magasinet MIDT.

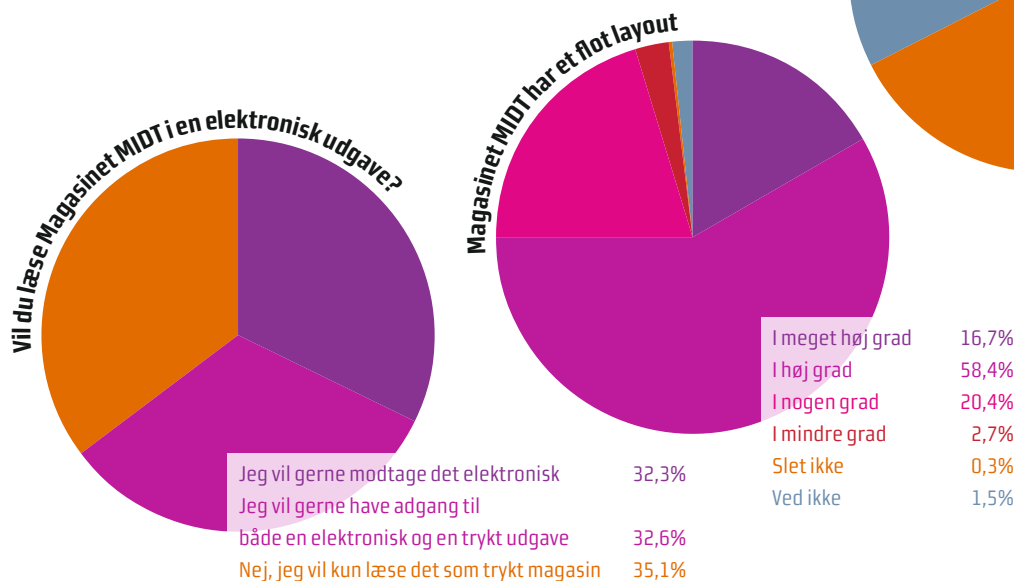
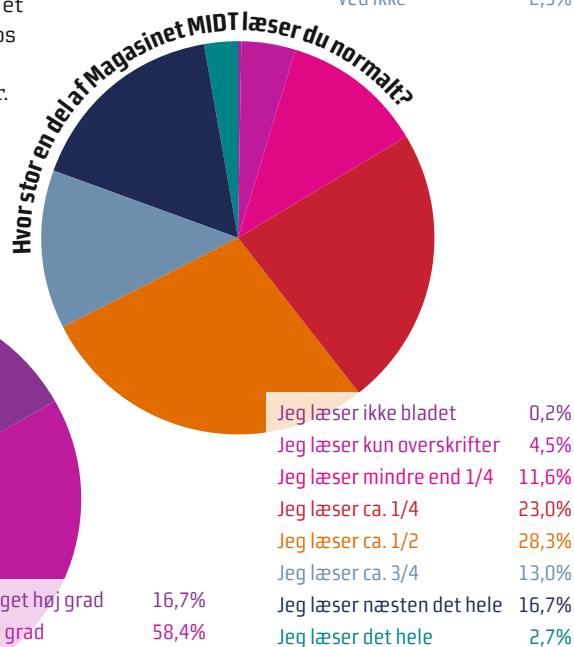
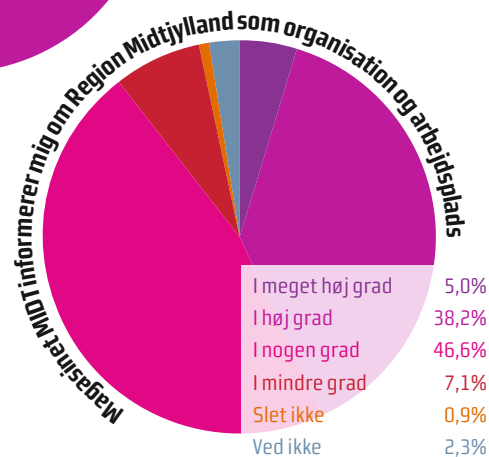
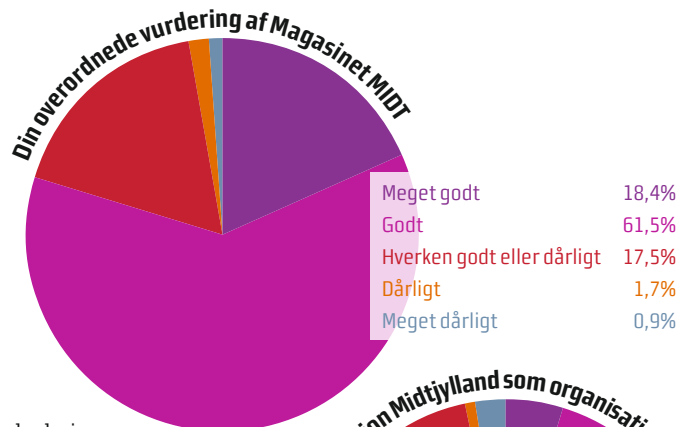
Det er mange roser – også nogle med torne – blandt kommentarerne.

Både ris og ros modtages med kyshånd. Ris gør os bedre til at lave et vedkommende, interessant og læseværdigt magasin. Ros bekræfter os i, at vi er på rette vej.

Redaktionen går nu i tænkeboks med tal, analyse og kommentarer.

Men allerede nu skal der lyde en kæmpe tak til alle jer, der gav jer tid til at besvare undersøgelsen! ■

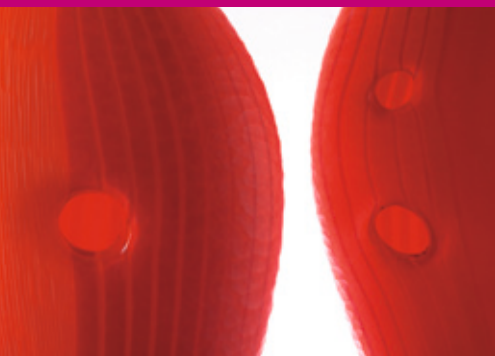
■ Vinderen af et weekendophold for to blev Jette Merete Axelsen, Odder

Besøg Glasmuseet Ebeltoft og oplev glassets magiske verden

Moderne international glaskunst
Spændende særudstillinger
Glasunivers – det digitale sanserum
Café med lækre retter og havudsigt
Butik med stort udvalg af glasdesign
Arbejdende glasværksted
Arrangementer for grupper

 Glasmuseet Ebeltoft

Glasmuseet Ebeltoft
Strandvejen 8
8400 Ebeltoft

Tel.: +45 86 34 17 99
Fax: +45 86 34 60 60

glasmuseet@glasmuseet.dk
www.glasmuseet.dk

www.glasmuseet.dk

Andre regioner kort

Danmark er delt op i fem regioner, som driver sygehuse, løser opgaver på socialområdet og arbejder for regional udvikling. Her på siden kan du læse nyt fra de andre regioner og fra regionernes fælles forening, Danske Regioner.

Hovedstaden skifter uniform

Region Hovedstaden: Fra 2012 skal de ansatte på Region Hovedstadens hospitaler have nye, tidssvarende uniformer. De nye uniformer skal være funktionelle og skabe fælles identitet på regionens 12 hospitaler. Og så skal de gøre det lettere for patienter og pårørende at kende forskel på for eksempel læger og sygeplejersker. Regionen modtog sidste år 14 mere eller mindre komplette idéoplæg til nyt uniformsdesign – 11 fra studerende ved Danmarks Designskole og tre fra professionelle tøjdesignere. Blandt de sidstnævnte Hanne Larsen, som nu har fået til opgave at designe uniformerne. ■

Vidste du, at

Region Nordjylland med sine 580.500 borgere er den mindst folkerige af de fem regioner?

Region Hovedstaden er den mest folkerige med 1,7 mio. borgere.

Vidste du, at

at Region Midtjylland arealmæssigt er den største af de fem regioner?

Region Midtjylland dækker 13.142 km², mens Region Hovedstaden »kun« dækker 2.561 km².

Sjælland afskaffer lægebiler

Region Sjælland: Fra marts er det slut med lægebiler i Region Sjælland. I stedet skal regionen dækkes af akutbiler bemandet med paramedicinere samt et antal ambulancer, der også er bemandet med paramedicinere. Beslutningen om at droppe lægebilerne er truffet af det sjællandske regionsråd på baggrund af vurderinger af, at der kun meget sjældent er behov for lægernes særlige sundhedsfaglige kompetence set i forhold til paramedicinernes kompetencer. Det konkluderes derfor, at lægebilernes effekt samlet set ikke står mål med udgifterne. Akutbilerne med paramedicinere bliver fremover placeret i områder, hvor der er mere end 20 minutters kørsel til nærmeste akuthospital. Region Sjælland etablerer samtidig sundhedsfaglig visitation og lægefaglig back-up på vagtcentralen, hvilket ikke findes i dag. ■

Emnerne til noterne på denne side er udvalgt i samarbejde med kommunikationsafdelingerne i de øvrige regioner.

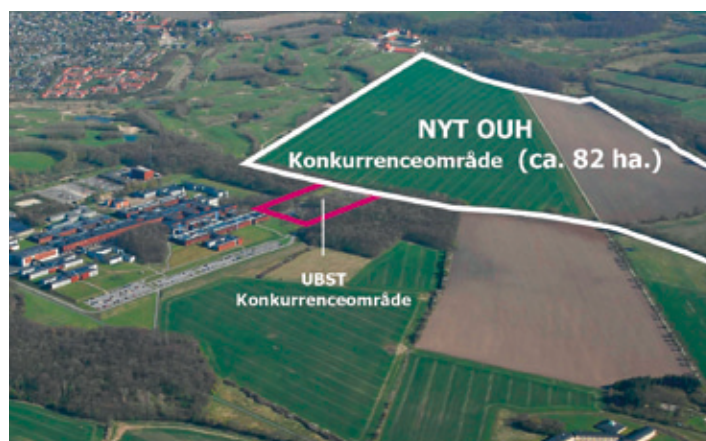
Nordjyske sygehuse til eksamen

Region Nordjylland: Sygehusene i Region Nordjylland er i løbet af efteråret blevet vurderet ud fra standarderne i Den Danske Kvalitetsmodel (DDKM). DDKM bygger på 104 standarder inden for områderne organisatoriske standarder, generelle standarder og sygdomsspecifikke standarder. Eksterne eksperter har i løbet af efteråret undersøgt, om de nordjyske sygehuse lever op til standarderne og dermed kan gøre sig fortjent til »det blå stempel« – den eftertragtede akkreditering. Resultatet bliver offentliggjort i marts. Alle hospitaler i Danmark skal leve op til standarderne i DDKM. Arbejdet med at blive akkrediteret begynder for Region Midtjyllands vedkommende i marts 2011.

Nyt hospital på vej i Odense

Region Syddanmark: I 2014 begynder byggeriet af et helt nyt Odense Universitetshospital i Region Syddanmark. Det nye universitetshospital bliver nabo til Syddansk Universitet, så betegnelsen universitetshospital skal tages helt bogstaveligt. Der skal bygges 300.000 etagekvadratmeter hospital på en grund mellem Campus Odense og motorvejen. Tre konsortier kappes frem til sommerferien om, hvem der skal stå for den endelige udformning af de mange kvadratmeter og selve byggeriet. De tre konsortier er konsortiet medic OUH, konsortium Henning Larsen Architects m.fl. og konsortiet Cura-Vita. Det nye Odense Universitetshospital skal efter planen stå klart til indflytning i 2018. ■

Mere kvalitet for pengene

Danske Regioner: Udgifterne til det danske sundhedsvæsen er steget med 23 procent gennem de seneste 10 år, og den udvikling vil Danske Regioner være med til at vende. Løsningen er kvalitet. Ved at behandle rigtigt første gang, kan sundhedsvæsenet både levere bedre kvalitet og reducere omkostningerne. Danske Regioner peger på fire eksempler på forpligtende nationale kvalitetsmål:

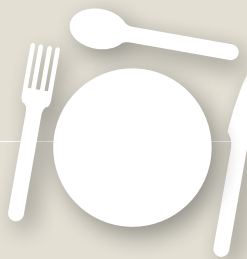
- ▶ Patienttilfredsheden skal øges på fire udvalgte områder.
- ▶ Antallet af fejl, der medfører patientskader, skal nedbringes med 20 procent over tre år.
- ▶ Dødeligheden på sygehuse skal nedbringes med 10 procent over tre år.
- ▶ Levetiden for patienter med f.eks. kræft skal forlænges.

Står det til regionerne, skal den nye dagsorden præge hele tænkningen af sundhedsvæsenet.

Lige fra sygehusbyggeri til organisationsstrukturer og arbejdsgange i de forskellige funktioner. ■

Magasinet MIDT har sat jagten ind på Region Midtjyllands kulinariske identitet. Har du en opskrift og/eller en historie om en ret eller et fødevarerprodukt fra din egn, så kontakt redaktionen på magasinetmidt@rm.dk eller på telefon 8728 5812.

Gammel frugt på nye flasker

På Brænderiet Enghaven tæt ved Randers Fjord får gamle æblesorter nyt liv som rygrad i velsmagende æblebrændevin.

Tekst: Anne Domino
Foto: Mogens Laier

Det er i grunden underligt. Altså, at Danmark ikke er kendt som en frugtbrændevinsproducerende nation.

Vi har masser af frugt, og vi har stolte traditioner for at producere brændevin på kartofler og korn.

Men hidtil har ingen fundet på at brænde vin på frugt. Eller næsten ingen, for der findes et frugtbrænderi på Fyn. Og i 2008 satte Brænderiet Enghaven tæt ved Randers Fjord for første gang fut under destillationsapparatet. Et håndsmedet monstrum i rødglødende kobber og glinsende stål af mærket aRoMat fra tyske Müller Brenneranlagen GmbH. Valgt, fordi det er den bedste af sin slags, fortæller Esben Moestrup, den ene af Brænderiet Enghavens tre indehavere.

De to andre er Esben Moestrups far, Erik Moestrup, og Esbens gymnasiekammerat, Mikkel Nordkvist.

Håndlavet

Idéen om at lave brændevin på æbler er undfanget af Esben Moestrup og Mikkel Nordkvist. Farmand, Erik Moestrup, der er pensionist, lægger æbler, produktionshal, livserfaring og masser af frivillig arbejdskraft i projektet.

For arbejde er der nok af, når man, som trekløveret bag Brænderiet Enghaven, insisterer på at lade kvalitet gå forud for alt og lave brændevin »i hånden«.

– Man må aldrig tænke, vi kunne jo også bare lige..., når man laver det, vi laver. Man skal altid springe over, hvor gærdet er højest. Ellers risikerer man, at det hele bliver ødelagt, forklarer Esben Moestrup og giver sortering af frugten som eksempel:

– Hvis der er råd i bare et af æblerne, så påvirker det resten af æblerne og den færdige brændevin i sidste ende. Derfor vasker og

sorterer vi vores æbler i hånden og kasserer de rådne eller skærer rådne pletter væk.

En god kombination

Brænderiet Enghaven er udelukkende et fritidsprojekt for de tre indehavere, og det hverken kan eller skal være mere end det.

– Man skal ikke tro, at man kan starte et brænderi op og holde 200 kroner i timen. Vi har penge med, hver gang vi går herind, siger Esben Moestrup og peger sigende rundt i brænderiet.

Esben Moestrup beholder derfor sit job som gymnasielærer i samfundsfag, filosofi og historie, Mikkel Nordkvist fortsætter som civilingeniør, og Erik Moestrup fortsætter sin pensionisttilværelse efter et langt arbejdsliv ved Danmarks Jordbrugs Forskning.

Kombinationen af de tre iværksætteres uddannelser har i øvrigt ►►

► ► vist sig at være smart i forbindelse med etableringen af brænderiet.

– Mikkelt ved med sin naturfaglige baggrund en masse om gæringsprocesser og destillation. Min samfundsfaglige uddannelse har hjulpet mig i forbindelse med at søge tilladelser fra diverse myndigheder, og min far ved en masse om frugt og dyrkning, forklarer Esben Moestrup.

Fra frugt til flaske

Selve brændevinsproduktionen foregår ved, at de vaskede og sorterede æbler knuses og hældes på tanke, hvor de gærer i fire til ti uger og bliver til mæsk – altså æblesaft og frugtkød. Gæringen foregår koldt og derfor langsomt, så smagsstofferne bedre kan nå at udvikle sig.

Når gæringen er slut, bliver mæsken destilleret. Destillationen indeholder tre faser, nemlig hoved, hjerte og hale. Hovedet er ildelugtende

fusel, som smides ud. Hjertet er den aromatiske æblebrændevin. Halen er, som navnet antyder, den sidste del af destillationen, som brændes igen, til den er helt ren. På Brænderiet Enghaven tilsættes halen smagssættere som valnød, porse og hyldebær og sælges som kryddersnaps.

Hjertet – altså den ædle æblebrændevin – lagres på ståltanke eller egetræsfade, inden den bliver tappet på flaske.

Smag og behag

Hver flaske fra Brænderiet Enghaven er forsynet med en etiket med detaljerede oplysninger om, hvilken æblesort brændevinen er lavet af, hvilken æbleplantage frugterne er plukket i, hvornår æblerne er høstet, og sågar hvornår de gærede æbler er destilleret og tappet på flaske.

De tre brændere – Esben, Erik og Mikkelt – eksperimenterer løbende med »nye«, gamle æblesorter. Æblebrændevinen varierer nemlig markant smagsmæssigt i forhold til, hvilken æblesort den er lavet på.

Brændevin på æbler af sorten Filippa er for eksempel frisk og syrlig, mens brændevin på Cox

Orange har en rundere og dybere smag.

– Vi bruger udelukkende gode, gamle danske æblesorter, dels fordi de er tilgængelige her i området og dels fordi de har mest smag. Danske æbler er gode, fordi de dyrkes så højt mod nord, hvor de skal kæmpe lidt for at blive til noget. Samtidig er her så køligt, at smagen får lov at udvikle sig i vækstperioden, siger Esben Moestrup.

Sensommer på tungen

Uanset æblesort, så anbefaler Esben Moestrup æblebrændevinen som en digestive efter en bedre middag. En lille opfrisker, man kan nyde i ro og mag – lidt som man nyder en cognac.

Prisen på 249 kroner for 35 centiliter håndlavet brændevin sætter en naturlig grænse for, hvor tit æblebrændevinen kommer på bordet.

Men når den gør, så kan man kun lukke øjnene, skrue op for smags- og lugtesansen og drømme sig tilbage til en sensommerdag i skyggen af et gammelt æbletræ... ■

Du kan læse mere om Brænderiet Enghaven på hjemmesiden www.braenderiet-enghaven.dk

Quiz dig klogere på regionen

5 point	4 point	3 point	2 point	1 point
---------	---------	---------	---------	---------

Den lidt lette

By 	Har godt 14.000 indbyggere	Byen er opstået omkring et slot	Børnogsforfatter Ole Lund Kirkegaard voksede op her	Hjemsted for stor musikfestival	Både Peter Sommer og Dorthe Kollo synger om byen
Kendt midtjyde 	Født i Ørum mellem Viborg og Randers	Har læst til dyrlæge i tre et halvt år	Arbejder i dag med motion af lattermuskler	Indgik på et tidspunkt en Mandrilaftale	Er lidt af en Klovner
Natur 	Hedder pulsatilla vulgaris på latin	Vokser i stort antal på Ulbjerg Klint	Blomstrer i april og maj	Har lilla kronblade og gul midte	Navnet minder om noget, kvæg har om halsen
Virksomhed 	Herning-virksomhed fra 1939	Danmarks største af sin art	Trak i 2007 en kampagne tilbage efter voldsom kritik	Producerer tøj til allerinderst inde	Grundlagt af Jens Bjerg Sørensen
Bygningsværk 	Rager 216,1 meter i vejret	Taget i brug i 1956	Står i det sydlige Aarhus	Holdes på plads af ni wire af stål	Udsender radio- og tv-signaler til Aarhus og omegn
Seværdighed 	Grundlagt af hospitalsforvalter Albert Lund	Indeholder kunst udført af patienter	Opkaldt efter en fremtrædende kunstner	Kunstneren hed Louis Marcussen, men brugte kunstnernavn	Ligger ved Århus Universitets-hospital, Risskov

Den noget sværere

By 	Har 803 indbyggere	Marsk Stig ødelagde byens borg i 1228	Rummer et sygehus	Der er pip i navnet	Samsøes største by
Kendt midtjyde 	Ville være fyldt 703 år i år	Adelsmand af slægten Strangersen	Søn af Bege Buggesdatter – søster til Niels Bugge	Huggede hovedet af »den kullede greve«	Forbindes med byen Randers
Natur 	Rejser sig med 30 meter høje skrænter	Skabt som »bjerg« under næstsidsite istid	Dækkes af lyng i august	Ligger som en ø i Gludsted Plantage ved Ikast	Er ikke lavet af is, selv om navnet antyder det
Virksomhed 	Grundlagt i 1871	En fedtet affære...	Aarhusianere kender lugten	Producerer vegetabilsk olie og margarine	Hed oprindeligt Aarhus Palme-kærnefabrik
Bygningsværk 	Opført i 1789	I 1840 blev bygningen for lille til sit oprindelige formål	Har både bindingsværk og klokketårn	Rummer i dag museum	Mange bliver viet her
Seværdighed 	En tragedie grundlagde museets samling	Afspejler det engelske samfund omkring 1800	Udstiller dykkerfund bjærgtet fra vraket af St. George	Har noget så specielt som en ankerpark	Ligger på Thorsminde Havn

På kryds og tværs

Svar til quiz
på fore-
gående side

Skanderborg

Frank
Hvam

Opret
kobjælde

JBS

Søsterhøj-
senderen

Museum
Ovartaci

Tranebjerg

Niels
Ebbesen

Isenbjerg
Bakkeø

Aarhus Olie-
fabrik A/S

Ebeltoft
Rådhus

Strandings-
museet
St. George

Domkirkeby i Region Midtjylland			SÆTTE HØJT	HØJTID	LOV- PRIST	GRINTE	MÅL	UN- DER- LIG	UD- SKÆNK- NINGSSTED	BI- DRA- GE	UDEN- ADS- LÆRE	MÅL	POTEN- TIALE
			BOLIG										
			MØNT				FORDEL FREM- KALDE					OPERA	
			SEDEL										
KURS	BO- DEGA SPISE					OLDBOY HVILE- PLADS							
HEL- GEN- BILLEDE				ØVE LIVLØS						RET			
ORKE- STRE					SMER- TENS- UDBRUD			SANG LOKALE					SPI
SKIL- TE- TEKST		GREJ GOD								BÆRME MUSIK- FORM			
FOR- SKRIFT					BE- HAND- LING							KON- TOR	
GYSEN			OFRE UMO- DERNE				GÆST- GIVERI				LEVE MÅL		
FUP					SPORTS- UDSTYR ADKOMST				SORTI- MENT				
MUSIKBÅND							MÅLERE HÅR- VASKE- MIDDEL						
ATOM- TEGN	FORMET KOBBER- MØNT												
BERO- LIGET			HABIT SPØ- GELSE						BØJET UDSÅ				
IND- ÅNDING				LADE- PLADS							LIGE- MÆND		KUGLE- FORMET
HAVETS BEVÆ- GELSE						SIG- NAL- GIVER							
FINDES		PATTE- DYR		BIBEL- NAVN BIBEL- NAVN			BI- BELSK KVINDE					LUTTER	
BLUFF						TORN				ARVE- ANLÆG 2 ENS			
MÅL	SPANSK DANS							TEN- DENS					
ENE- BOER						DOM- STOL							

LEXI.DK

KODEORD: Bogstaverne i de blå felter kombineres, så de danner navnet på en midtjysk by:

— — — — —

Indsend kodeordet, navn og adresse til **Magasinet MIDT, Region Midtjylland, Skottenborg 26, Postboks 21, 8800 Viborg** eller på magasinetmidt@rm.dk senest den 29. april 2011 og deltag i lodtrækningen om tre Supergavekort til en værdi af 500 kroner pr. stk. Kodeordet i sidste krydsord var »Odder«, og vinderne blev: Leif Jonassen, Skjern, Lone Hansen, Borum og Niels-Henrik Thomsen, Ebeltoft.

Vigtige numre

Skottenborg 26 . Postboks 21 . 8800 Viborg
Tel. 8728 5000 . Fax 8728 5001
kontakt@regionmidtjylland.dk . www.regionmidtjylland.dk

112

Ved ulykker og livstruende situationer skal du ringe 1-1-2.

Skadestuen

Kommer du til skade, kan du blive behandlet på skadestuen. Men du skal altid ringe først.

Den østlige del af Region Midtjylland

Bor du i den østlige del af Region Midtjylland, skal du ringe 8731 5050.

Kommunerne i den østlige del af Region Midtjylland: Randers, Norddjurs, Syddjurs, Favrskov, Silkeborg, Aarhus, Skanderborg, Odder, Horsens, Hedensted og Samsø.

Den vestlige del af Region Midtjylland

Bor du i den vestlige del af Region Midtjylland, skal du ringe til egen læge.

Har din egen læge lukket, skal du ringe til lægevagten 7011 3131.

Kommunerne i den vestlige del af Region Midtjylland: Skive, Struer, Lemvig, Holstebro, Ringkøbing/Skjern, Herning, Ikast-Brandø og Viborg.

Lægevagten

Akut lægehjælp uden for din egen læges åbningstid.

Husk, at du skal ringe og lave en aftale med lægevagten, før du møder op i konsultationen.

Telefon 7011 3131. Læs mere på www.laevagten.dk – vælg Region Midtjylland.

Psykiatrisk rådgivningstelefon

Besvares hele døgnet af erfarne psykiatriske medarbejdere, der tilbyder råd om psykiske problemer og vejledning i forhold til, hvor borgerne kan henvende sig for at få hjælp. Rådgiverne yder ikke behandling. Telefon: 7847 0470.

Sundhedsplejersketelefonen

Småbørnsforældre i Region Midtjylland kan i weekender og på helligdage søge råd og vejledning om akut opståede problemer med småbørn på Sundhedsplejersketelefonen 7020 8018. Småbørnsforældre i Aarhus Kommune skal benytte 7020 8008. Telefonerne er åbne fredag, lørdag, søndag og helligdage kl. 17-20. Læs mere på www.sundhedsplejersketelefonen.dk

Patientkontoret

Mandag-torsdag kl. 10-12.

Information og rådgivning om patientrettigheder, frit sygehusvalg, ventetider m.m.

Telefon 8728 4870. Læs mere på www.regionmidtjylland.dk/kontakt/patientkontoret

Tandlægevagt

Ved akut opstået tandpine eller tandskade uden for din tandlæges normale åbningstid, kan du kontakte Tandlægevagten i Region Midtjylland.

Vagthavende tandlæge kan kontaktes på telefon 4051 5162

fredag kl. 18.00 - 19.00, lørdag, søndag og helligdage kl. 10.00 - 11.00 samt kl. 12.00 - 13.00.

Kiropraktorvagten

Region Midtjyllands kiropraktorvagten er et tilbud til patienter med akutte skader i weekender og helligdage. Hver uge er to af regionens klinikker åbne. Tidsbestilling kan kun ske efter aftale med kiropraktoren på telefon 7026 0041 eller 7026 0051.

Der kræves honorar for behandling. Læs mere på www.kiropraktorvagten.dk

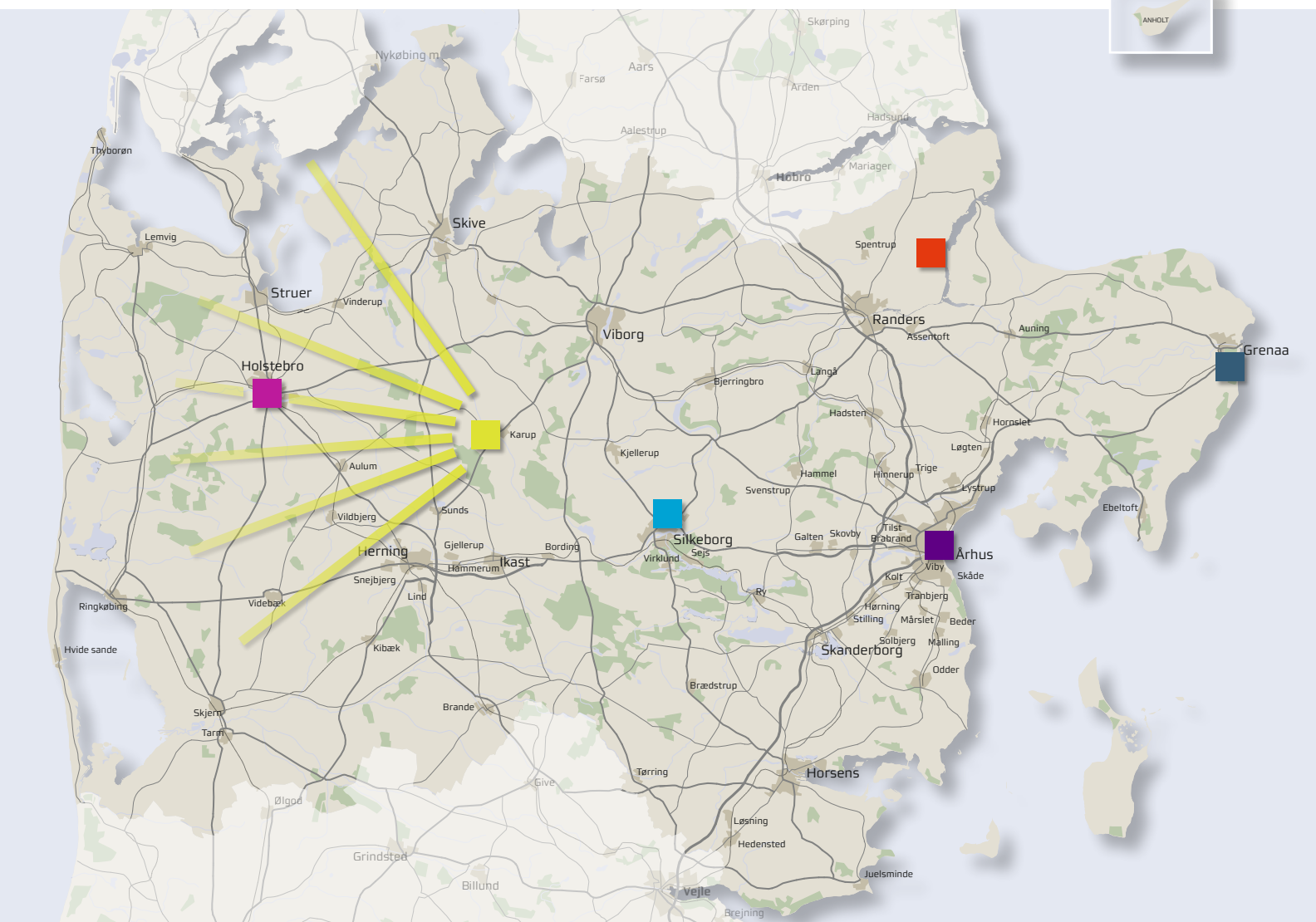
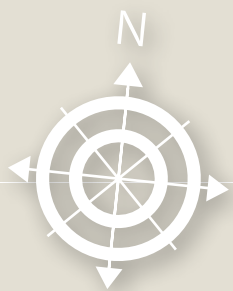
Kørsel til og fra hospitalet

Patienter skal normalt selv sørge for at komme til og fra hospitalet i forbindelse med indlæggelse, udskrivning, ambulante undersøgelser osv. I særlige tilfælde kan man dog få tilskud til befordringsudgifter eller blive kørt med Region Midtjyllands taxaordning.

Spørgsmål om befordring eller befordringsgodtgørelse rettes til Kørselskontoret i Holstebro på telefon 7023 6248. Kontoret har åbent mandag-fredag mellem kl. 8-14.

Læs mere på www.regionmidtjylland.dk/sundhed/vejledning+til+patienter/befordring

Region Midtjylland

 Borgerne får ordet, side 6

 Et helt hospital i en helikopter, side 18

 De bygger ham op klods for klods, side 12

 Sygeplejersker rykker tættere på 112, side 48

 Vestjysk opera er blevet en eksportvare, side 16

 Gammel frugt på nye flasker, side 60

Hold dit næste møde i fred og ro

- og CO2-frit.

KALØVIG Center ligger mellem himmel og hav, i smukke omgivelser og med en storslået havudsigt - en ideel ramme for undervisning, uforstyrrede møder og hyggelige personaledage.

Den gamle have og placeringen lige ved vandet gør sit til den rare stemning. Her er fred og ro – selv når huset er fyldt, bliver det aldrig nogen banegård

Planlægger du et kursus, et møde eller andet arrangement, hvor 26 værelser (heraf 9 dobbelte), møderum op til 80 personer og flotte rammer kan virke befordrende, tager vi gerne i mod.

På KALØVIG byder vi velkommen til alle slags kurser og møder, men har særligt fokus på forhandling og konflikthåndtering. Her samles viden og aktiviteter om moderne forhandlingsmetoder. Ny viden på et sted, hvor man stadig kan fornemme

stemningen fra tiden som et af landets første badhoteller.

Få flere indtryk af KALØVIG Center og se billeder af huset og omgivelserne på www.kalovigcenter.dk. Her kan du også læse om vores jord- og solvarmeanlæg, der sørger for varmt vand og lune rum til vores gæster – og gør vores energiforbrug fuldstændigt CO2-frit.

KALØVIG Center
Præstekravevej 46, 8410 Rønne
Tlf. 86 37 11 55, mail@kalovigcenter.dk
www.kalovigcenter.dk

steder

Danmark under forvandling

HEART 02.04.11 – 28.08.11

Oplev dit Danmark på Danmarks smukkeste kunstmuseum

14 af Danmarks bedste fotografer har gennemfotograferet Danmark i det hidtil største fotokunstneriske projekt herhjemme. De over 300 fotografier præsenteres nu på HEART som eneste udstillingssted i Jylland.

Arrangementer:

07.04.11: Kuratoromvisning med Louise Wolthers, kunstnerisk leder af STEDER.

28.04.11: Mød landskabsfotografen Kirsten Klein, som er en af udstillingens 14 fotografer.

05.05.11: Foredrag v. Henrik Dahl og Michael Stoltze. Sociologen og biologen giver hver sit bud på et Danmark under forvandling.

29.05.11: Fotosafari for hele familien med fotograf Michael Damsgaard.

Læs mere om arrangementerne på www.heartmus.dk

heart

HEART
HERNING MUSEUM
OF CONTEMPORARY ART

BIRK CENTERPARK 8
DK 7400 HERNING
WWW.HEARTMUS.DK